

Forum navale

*Skrifter utgivna av
Sjöhistoriska Samfundet
Nr 46*

Sjöhistoriska Samfundet

... har som målsättning att bidra till utforskandet av sjöhistorien, i första hand den svenska, i alla dess sammanhang och former

*... utger tidskriften *Forum navale* samt dessutom i mån av medel separata skrifter*

... anordnar sammankomster för medlemmarna med föredrag i sjöhistoriska ämnen

Samfundets adress är Box 10233, 100 55 Stockholm. Postgiro: 15 65 19-1.
(Årsavg. f.n. 90:–, Telefon: 08/755 70 88.

Samfundets medlemmar kan under ovan angiven adress till nedsatta priser, angivna nedan, beställa följande skrifter: "Forum navale" nr 1–4, 6, 8–20 (10:– per st.), "Skeppshövdingar vid örlogsflottan under 1500-talet" av Hjalmar Börjeson och Georg Hafström (10:–) samt "Svensk sjöhistorisk litteratur 1800–1943" av Uno Willers (20:–).

Manuskript till Forum navale sändes under adress: förste arkivarie Lennart Rosell, Sjöhistoriska Samfundet, Box 10233, 100 55 Stockholm.

Forum navale

*Skrifter utgivna av
Sjöhistoriska Samfundet
Nr 46*

*Utgives med stöd av
Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet
och Längmanska kulturfonden*

Innehåll

<i>Kiell Christoffer Hagerman</i> , Journal hållen på örlogsskeppet Prins Carl under 1790 års sjökampanj och fortsatt under fångenskapen i Ryssland. Utgiven med inledning och efterskrift av professor Gösta Rosenblad	5
---	---

Kiell Christoffer Hagerman

föddes år 1740 på Vittskövle slott i östra Skåne. Hans fader, Jöns H: var föreståndare för stuterierna på de Aschebergiska egendomarna, till vilka också Vittskövle hörde. Stuterierna hade "enligt Contract med Kronan" att emot okänt vederlag åtagit sig värva och remontera ett kavalleriregemente. Vittskövle ägdes och beboddes av änkan efter översten Kjell Christoffer Barnekow. Hon var dotter till fältmarskalken Ascheberg och kallades allmänt för Ascherbergskan.

Släkten Hagerman anses ha kommit från England och där ha hetat Heijman.

Kiell Christoffer H: utbildades att efterträda fadern. Han kom vid 17 års ålder till Uppsala dels för studier, dels för utbildning i "Ridkonsten och Veterinärkunskapen vid därvarande Academie". Från 1760 förestod H: enligt av sönerna efterlämnade papper stallmästaretjänsten vid Östgöta regemente, men flyttade 1773 till Södra Skånska Kavalleriregementet, där han vid 1788 — 90 års krig var ryttmästare, förande ett kompani om c:a 100 "gemenä", d.v.s. meniga och underbefäl.

I april 1790 beordrades 800 man från hans regemente att oberidna bege sig till Karlskrona för embarkering på den svenska flottan. H: med sitt folk var bland dem, som avdelades för skeppet Prins Carl. Chefen på detta var majoren vid flottan Joh. Abraham Sahlstedt.

H: var sedan 1785 gift med Margareta Sophia Rosenblad, dotter till medicine professorn i Lund, Eberhard Rosenblad.

År 1799 adlades Hagerman, varvid han valde att intagas på Riddarhuset med sin hustrus och svärfars namn, ättenummer och sköldeemblem. Hans ättlingar registreras därför i Adelskalendern under rubriken "Adopterade grenen". Det är troligt — några handlingar som bevis härför saknas dock inom släkten — att motivet för adlandet var skeppet Prins Carls uppoffrande och djärva uppträdande under bataljen i Revels hamn. H: var, trots hans bakgrund som kavallerist näst äldste officeren på Prins Carl. Om major Sahlstedt icke avlidit i Ryssland är det sannolikt att han istället tilldelats adelskapet.

Kiell Christoffer bebodde t.o.m. 1773 ryttmästarbostället Eskilstorp, 15 km söder om Malmö. Familjen flyttade därefter till Haglösa skvadronchefsboställe. Rosenblad fick 1802 överstelöjtnants avsked. Han dog 1808.

Från papper, efterlämnade av Rosenblads äldre son framgår att av de 100 "gemenä", underställda H. som tågade till Karlskrona i april 1790 var det bara sex, som efter fredsslutet hade tillfälle att åter trampa fäderneslandets jord. Av officerarna synes enligt "Journalen" endast en, chefen, Sahlstedt ha avlidit i Ryssland.

Det kan möjligen intressera att undertecknad på en resa i Ryssland 1968 bl.a. hade tillfälle att besöka Moskva och Kreml och därvid bese den kanon och den kyrklocka, som hans farfars farfar beskrivit c:a 180 år tidigare.

Göteborg i februari 1990

Gösta Rosenblad

Kiell Christopher Hagerman

1740–1808

Journal!
hållen på
Kongl. ÖrlogsSkjeppet
PRINS CARL,
under 1790 åhrs Sjö-Campag.
och Sedermera,
mot all Förmodan,
Continuerad i Ryssland,
under Fångenskapen därstädes,
af
Kiell Christopher Hagerman,
Ryttmästare
vid Kongl: Söd: Skånska Regimentet

Anno 1790

Den 20 de aprill ambarquerade jag på Kongl: Örlogsskeppet Prins Carl, med Lieutnanten Anton Morman, Qvartermästaren Dangård, Corporalerna Letin och Friis, Trumpetarn Beckdal, och 100 de man af Kongl Södra Skånska Cavallerie Regementet. Sedan vi för storm och yhrväder legat i Lyckeby 1/4 dels mil från Carlskrona i fyra dagar. — Den dagen var ett vackert väder, men kjölden ännu temmeligen starck.

Amiralitets Officerarne på detta Skepp var!

Skeppets Chef Herr majoren och Riddaren Sahlstedt, Captaine Sveder, Lieutenanterne Baron Lilljencrants, Arcovito (Den Samme som i avisorne omnemnes vid Rogervik eller Port Baltikuska Expeditionen i början af detta år) Fendrikarne Trygg och Nordlin, Constaplar, arckliemästare och all gemenskapen inalles 530 man.

Den 22 dre mönstrades hela Besättningen af Herr Amiralen Psilanderhjelm.

Den 25 te var Söndag, och som detta Skepp ej hade någon Präst, utan bönen skulle förrättas af en matros, en afdanckader Länsman, blef Gudstjensten denne dagen förvandlad till Exercitae med Canonerna. Som var och angelägit, ty vid hvarje Canon, var högst tilldelt en volonteur och 2ne Ryttare. Resten förhyrd okunnigt folck.

Den 26te skulle Hertigen af Södermanland kommit om bord på Chef Skeppet, men för storm, uppskjöts därmed till

Den 27de, då han med sin Svite kom, alla rår var mannade, och i dett han trädde ur Eschlupen på Skeppet, hittsades Storamirals Flaggen, som då Saluterades af hela flotten.

Den 28de och 29de Excercerades båd för och efter middag.

Den 30de Aprill löfte hela Flotten Anckar, och kl 1/2 9 om morgonen med god vind Seglade förbi Skantssarne, Som ligger ungef: En mil från Carlskrona. Flotten Saluterades därifrån med 130 Skott, Som endast besvarades af Chef Skeppet.

Flotten som tillförne aldrig varit så Stor, bestod nu af 25 Linie Skepp, 16 Fregatter, 15 Smärre Fartyg med Bomkitsar och 2ne Brännare, tillsammans 58 Segel.

Efter en /2 timmes förlopp, Rangerades Flotten på 3 Colonner. Skeppet Prins Carl i den mittersta eller Corpsen, 3dra Skeppet efter Chefs Skeppet, och Seglade i denna ordning hela dagen. Från vårt Skepp föll 2ne matrosar i Sjöen som straxt blef bergade.

Den 1ste maii Blef man varse Bornholm Den 3dje Öland och den 4de Gottland. Alla dagar excercerades med Canonerna och klart Skepps görande. Samma dag ärhölls General order för alla landttroupparne, huru förhållas skall i händelse af landtstigning.

Den 5te Signalerades från Chef Skeppet som gaf Flotten tillkjänna att Chefen ärhållet goda tidningar.

Dito i händelse, att flotten genom storm skulle blifva skingrad, skall Hangö blifva Samlings Stellet.

Samma dag syntes 2ne Coverdie fartyg, som återjagades af 2ne Couttrar.

Den 6te inkom underrättelse att 2ne Ryska Fregatter synts, Som genast från flotten eftersattes af 2ne Skepp.

Den 7de återkommo Skieppen utan någon pris. — Samma dag om morgonen fick man sigte af Dagö, eller Dagerort.

Kl 10 Signalerades till klart Skjepp, och kl 2 efter middagen Exercerade hela flotten med Krut.

Den 8de om morgonen var en starck Sjömist, eller töcken, Så att dett ena Skjeppet intet kunde si dett andra på 15 alns afstånd, hvarföre roptes Skjepp från Skjepp, Se väl ut för som Svarades af Besättningen med ett ängsligt *Jaaa*, och trummerna gick beständigt, så väl som och skott af handgevären, tills mot kl 10, då dett åter klarnade upp.

Den 9de blef man varse en Coverdie farare, som eftersattes af Couttern Höök, men som han ej ville bida, forsserade Skieppen Prins Carl och Prins Fred. Adolf Segel, och hade vi redan luntan klar, för att skjuta på den samma, då han änteligen på en gång fälte alla Sina Segel, och dreijade bi tills Couttern Höök hant fram, och honom med sig till Chef Skjeppet tog.

Sedan denne Skjeppare som var en Rostockare af Hertigen blifvit förmant, att på alla dess frågor gifva tillförlitelige Sanfärdige Svar, Som då skulle belönte blifva, men i annor händelse, därest han blef beträdd med osanning, skulle han icke allenast genast, utan framdeles vara underkastat straff. Tysken försäkra att han var mera Svensk än Rysk Sinnad, och i följe däraf, till och med Sitt hufvuds förlust, ej annat skulle berätta än han vet dett Sig så förhåller. Han Sade, dagen förut hafva gått från Revel, då Ryska flotten 11 Rang Skjepp, däraf 2ne 3-däckare och 5 Fregatter låg pel om mel i hamnen, att Flotten ännu icke hade mycken ammunition inne. Han gafs lös, och seglade sin kosa nach Tyskland.

Den 11te var alla Cheferna om bord på Chef Skjeppet, för at t bekomma instruktion huru med Revelska flottens attaquerande och dubblerande förhållas skulle.

Den 12te om morgonen syntes Rogervik, och den Estländska staden, — Port Baltique, Dess glänsande Kyrckotorn fägnade vårt öga, Så väl som skogarne och vackra gårdar där omkring. Man såg straxt Wårkasar hela stranden utföre antändas, ifrån Rogersviks Trackten åt Revel, och åter på andra sidan om Revel mot Cronstadt. Samma dag vid middagstiden fick man äfven Staden Revel i ögnasikte, och nalkades densamma alt närmare och närmare, tills Flotten kom bakom Nargön, då Chef Skjeppet gaf Signal, att flotten skulle minska Segel, och dreija bi tills följande morgon.

Den 13de Maii, Christi Himmelsfärdsdag kl 4 om morgonen, efter gifven Signal gick larmtrummerna till klart Skjepps gjörande öfver alt, under dett samma, flotten som öfver natten legat under Nargön, Rangerade Sig i Linie de Bataille, och seglade i denne ordning in i Revelska bugten.

Under dett samma, mot kl 9 stötte Skieppet Tapperheten på grund, och hela flotten Seglade detta Samma förbi, i förhoppning att dett kunde hjälppa sig sielf loss, som och om efter middagen skjedde, sedan hela nedre Batteriets Canoner blifvit kastade i Sjöen.

Man Såg nu den Ryska Revelska Flotten, icke efter Skjepparens berättelse lega Pel

om mel, utan i Linie de Bataille Rangerade, och för ankar så nära de Landet kunnat kommit, och bestående af Linie Skjeppen!

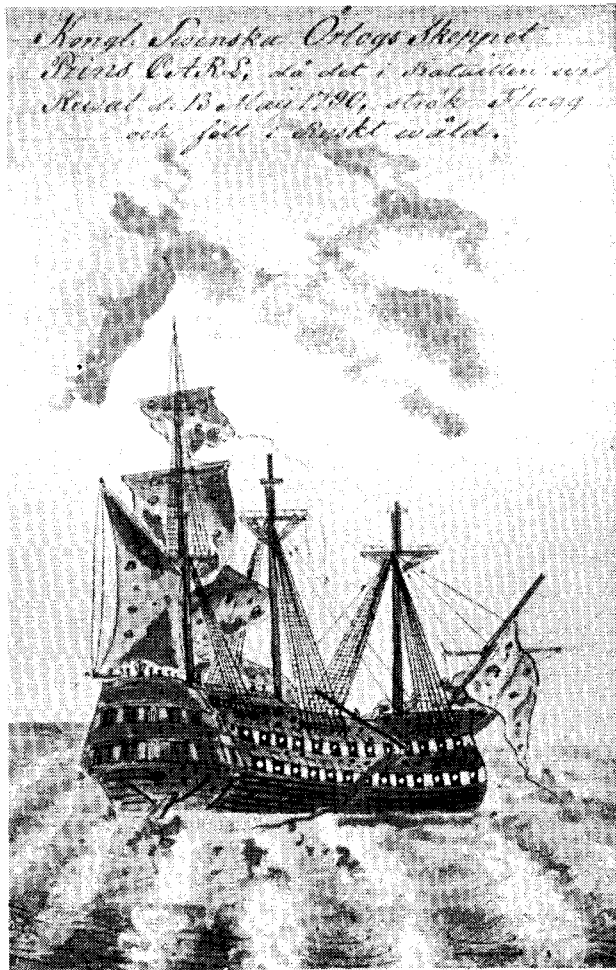
Rostislauf	—	100.	Can.	1000 m
Saratoff	—	100	—	1000 m
St. Helena	—	74	—	700
Kiri Joanna	—	74	—	700
Mistilauff	—	74	—	700
Jaroslauff	—	74	—	700
Proscher	—	66	—	600
Pobedanosetz	—	66	—	600
Ingislauf	—	66	—	600
Boleslauf	—	66	—	600
Hapsal	—	66		600
Wenus fregatt		50	—	500
Summa		876	—	8300

utom 5 a 6 Fregatter som låg bakom Linie Skieppen.

Ryska Flotten som i denna sin ställning kunde agera som ett fast landt Batterie, understödd af Canonerne från Fästningen och ett litet Sjöbatterie, behöfvde icke fruckta varcken för masters, taklagets, eller Segels förderfvande, var nu beredd emottaga den Svenska Flottans påhålsning.

Klockan 10 börjades attacken af Svenska flotten, Som i anseende till trängslan in i hamnen, Seglade i hvarandras köhlvatten, och kunde ej attackera med högre än 1 a 2 Skjepp i Sänder, Som nog alfvarsammeligen blef emottagne, utan att de gaf efter dett minsta af Samma Slags Tractamenten. De promenerade fientliga linien utföre, under en beständig Eld och rök, och under dett de första Skjeppen af Avantgardet återkom, Seglade Corpsen förbij, en del med mycket sönderskutna Segel hållsades de af oss med hurnning. Jouren kom Snart till Corpsen, och Chef Skjeppet var redan i Ellden, då Skjeppet Prins Carl forsserade med Segel, för att hinna fram för att Secondera detta samma och Sophia Magdalena, som i Samma ändamål kommit fram för att Secondera Chef Skjeppet, Prins Carl för att Secondera dem båda, gick fienden aldra närmast, och gaf en beständig Eld från båda dess batterier, Så väl som från Schanssen, hela linien utföre, till dett 8de Ryska Skjeppet, som var en 3 däckare, där miste vi rodet, Sedan masterna förut, den ena efter den andra, blifvit nerskutna, alt under en beständig Canonad från alla fientliga Skjeppen och Sjöbatteriet, utan Secourse af något Skjepp mera, förmodligen efter gifven Signal, att attacken skulle upphöra. I denna belägenhet, utan master, och utan Roder, under en Croiserad Eld från alla fientliga Skjeppen, måste Sluteligen Svenska flaggen strykas.

Under affairen Commenderades undra Batteriet af mig och Leutenanten Baron Lillekrantz. Dett öfvra af Lieutenant Morman och Fendrich Norlin, Captaine Sveder och fendrich Trygg voro tjenstgörande på Backen. Herr majoren och Riddaren

Sahlstedt förde Befälet, och var på hyttan, tillika med Lieutenant Arcovito som dess Adjutant.

Så snart flaggen var struken, såg man mot 20 Schloupar fulle med Soldater och matrosar kom från Ryska flottan, som med 8 a 10 Officerare kränglade sig upp på vårt Skipp, alla med dragna Sablar.

Förnämsta Officeren var Herr Amiralen Thitschagoffs Son, major af Ryska amiralitetet, Som begjärte med en befällande Tohn, att Herr majoren och Riddaren Sahlstedt vill Befalla om ankarets fällande, som besvarades med Neij, att han dett icke

giorde, Sedan hans befäl uphörd, i dett han i Ryskt våld Skjeppet öfverlätet. Hvarföre Herr Thitschagoff måste med eget folck värkställa detta. Som då var hög tid, ty Skjeppet hölt på drifva in på Ryska Linien.

Sedan ankaret var fält och påster af Ryska Soldaterne Satte vid krutdurkarne etc. Föranstaltades om Svenska officerarnes Transporterande från Skjeppet, med försäkran, enligt Herr amiralen Thitschagoffs befallning, att var och en skulle få Sine Saker till Revel, varföre vår betjening blef ombord med Sakerne.

Vi blef då förde till armial Skjeppet Rostislaf, en magnifique 3 däckare med 100 Canoner utom 8 st nicker. Därest Her r Amiralen med många förnåma Herrar af flottan var. Amiralen en gammal Herre, klädd i en blå Sidenpälls med dyrbart foderverck, nattmössa och Hatt på hufvudet. — Under dett vi nalkades detta i Wattnet flytande Slott, hördes därifrån en Superbe musique, af många Trumpeter, Walthorn — Puker och hårda instrumenter.

Sedan vi hällsat, och på vanligt Sätt, Såsom Krigsfångar aflemna till Herr amiralen våra Sablar, lät han säga genom majoren och Riddare Gambsdorff!

Behalten Sie ihren Degen als bewaise ihre Tapferkeit, und da es das Schicksal so entschieden, so schenken sie uns ihre Fräundschaft, die Freundschaft solcher tapferen Männer soll mir wertlich sein.

Klockan var nu millan 3 och 4 på eftermiddagen, Ett bord var serverat med kall mat, där af oss blef båden, men ingen af oss åt, ty hvar och en tjände sig nog mätt af Harm. Musiquen Continuerade under hela vår Varelse på Skjeppet. — Sedan vi på Herr amiralens offert besedt hela Skjeppet, Som på alla 3 däcken, Skants och hytta, då nyss förut var tvättat, förmodligen at bloden ej Skulle blifva synt af oss, tog vi afskjed och gick i Eschluparne med n(å)gra där till Commenderade officerare till Staden Revel, alt under en ganska Starck musique från Skjeppet.

Wid ankomsten till Staden, var hela Bryggan gater och torg fulle med folck, en myckenhet af bättre Classen. Wi Convojerades många omvägar för at komma till General Wollkofs hus, där var Gouverneuren Wrangel, Commendanten Cozkus, och en stor Sositet. Wi fägnades med Caffé, Theé etc. Blef quarbådne till aftonen, men refusera, och gick hem till vårt anviste quarter, Hvarest vi rätt bekymrade hvar och en tillbrackte natten huru vi kunde i brist på alt. Ihågkommandes alt hvad så oförmodligen inom 24 timmar händt, gjordes nu reflexioner öfver alt.

Ett Skjepp af 64 Canoner, Sluteligen lemnat helt allena, emot 11 Ryska, som hade tillsammans 876 Canoner, och 8300 man, utom Canonerne från Fästningen och Sjö Batteriet, som alla med Croiserad Eld spelade på vårt Skjepp Prins Carl, Som i föllje här af, Sluteligen, utan master, utan roder, och alldeles sönderskutna Segel, lika starckt sprutande Eld från sig, fast mot 100 man dels var dödsskutne, dels och med masterna i Sjöen störtade. Bloden på däcken, i Synnerhet på Skan-ssen, gick öfver skosålerna. De blesserade ligga jemrande, bedjande blifva kastade i Sjöen. Kunde alt sådant ej annat än väcka kjänslor hos den aldra hårdaste, när man tillika ihågkommer alla de faror och besynnerliga händelser, som sig under, Såväl som efter Battailen tilldragit.

Jag vill allenast omnemna något mig rörande! Under dett Affairen börjades, som i anseende till trängseln i hamnen Som förut nemndt är, ej kunde Skje af flere, än ett a 2 Skjepp i Sänder som passerade fienteliga Linien stod jag under annalkandet innan Canonaden från vårt Skjepp börjades, i en Canonglugg, och såg huru Skjeppen dammade på hvarandra. En Syn som var ganska vacker, i förhoppning at utgången skulle blifva efter önskan, var jag vid ett besynnerligt gott humeurs, jag baddenerade med folcket för att muntra dem, som och hade den verckan, att de i Canon portarne lika med mig såg, och fant denna långdansen ganska lustig, änskjönt Kulorne efter de afseglande Skjeppen, som varit framme, och nu gick oss förbi, slog dels i deras Segel ned i vattnet att dett stänckte mig i synen, hvarefter jag ej fant tillbörligt längre lemna nyfikenheten tyglarne, utan befalte manskapet hvar och en intaga sine tilldelte ställen vid Canonerne, då ock befallning kom att Canonaden från vårt Skjepp skulle börjas, som i samma ögonblick skjedde.

Under dett jag gick Batteriet fram och tillbakars, tillseendes att hvar och en gjorde sin skyldighet, ock där någon Canon var färdig, rikta jag den själf, hände dett vid en i Centern under dett jag ricktade, innan jag gått tillsides, Canonen påtändes, som i Reculeringen, gaf mig en Contution för magen af drufvan, att jag lyckligtvis blef kastat mot en hop upphängde Kabeltross. Jag kallar dett en lycklig händelse, ty hade jag fallet omkull, hvilcket oundvikeligen händt, om stöten träffat för bröstet, hade jag då blifvit Rådbråkad under Canonrullarne. Dett hade sin goda nötta med sig, att magen denne gången var tom, annars hade jag Säkert Spruckit. Jag hicka väl några gånger efter andan, hvar med tiden ej tillåt sig länge uppehålla, ty nu gjorde hvar och en sitt bästa att skjuta och ladda.

Så snart befalt blef, att Canonaden skulle upphöra, och folcket fick veta att de voro fångar, vistes disperation hos åtskilliga, i Synnerhet hos en tjock karl, Constapel Ulmstedt, som var hos mig på nedre batteriet: han högg sin Sabel i Canonerne, och gjorde proposition gå ner och tända Eld i Krutdurcken för att låta allesammans Springa i luften.

Jag tviflar intet på att dett icke var hans alfvar. Att bevisa honom Sotisen där af, hade jag mycket besvär. En annan vid namn ----- säger, han intet lefvande låter taga Sabeln af sig, Som jag ock med all möda fick öfvertygad, att hans tjockhet i denna händelse ej dugde till annat, än han sjelf blef ett offer för myckenheten.

Sedan desse förläsningar var gjorde under däck, och manskapet något tranquiliserade, begaf jag mig upp, Jag sökte straxt Herr majoren Sahlstedt, men träffa honom ej genast, utan gaf mig i tal med en Rysk påst, Som bevarade ett rum näst in till Cajuten, där Herr majorens Pistoler hängde laddade, Påsten fattar en där af, ej förmodandes att den var laddad, Smäller den af, Så att Kulan gick tät fram för mitt och Ryska officerens bröst. — Dett hade varit en Simple död, att efter en Bataille mista lifvet genom ett vådaskott. Ryska officeren var af Samma tanke, hvarföre han genast bultade Påstens hufvud och ansigte så, att han alldrig glömmet händelsen. Så snart vi var gångne i Eschluparne, påbörjades plundringen af Ryska Solldaterne och matroserne, enligt vårt efterlemnade folcks och betjenings berättelse.

Capitaine Sveder och Fendrich Norlin miste alt hvad de ägde. Herr majoren och Riddaren Sahlstedt, utom mycket annat, sitt Eschatoulle med penningar och värde till flere tusende Daler. Jag mitt med 800 Dr Srmt värde. Ingen var som icke blef tullad. Ett sådant förhållande som ingalunda kunde tålas utan våra besvärs anförande i högsta måtto Så hos Gouverneuren som Amiralen, vilka båda låfva ställa alt till dett bästa, och förklarade sitt stora missnöje öfver dett som mot deras villja och Herr Amiralens Ordres händt.

De 14de, eller nu mera efter gamla Stilen den 3dje hörde vi om morgonen helt bitida åtskilliga Starcka Canonskott från Sjöen, ej vetandes annat än attaquen ånyo börjades, men som vi Sedermera fick veta var Linie Skjeppet Riksens Ständer, Som vid afgåendet från Revel stött på grund, och om natten satts ibrand. Sedan besättningen blifvit transporterad på öfriga flotten. Dett var detta skjepps Canoner hvarifrån Skotten hördes alt som de antändes af Elden.

Den 3dje Söngs The Deum i alla Revells Kyrckor med Canonade, Ringning och all fröde betygelse icke allenast öfver Svenska Flottens förlust, utan och bevarandet af Stadens undergång.

Ty alla anstalter var fogade af Revelsboarne sjelfve, till för Stadens påtåndande i fall Ryska Flotten blifvit öfvervunnen.

Herr Amiralen Thitschagoff, hade om morgonen helt bitida haft alla Sine Skiepps Chefer och förnämste Officerare om bord hos sig, och hållit ett efter omständigheterna lempeligt tal, Som jag sedt i Revelska tidningarne, Hvaruti i han gjer tillkännå Den vådeliga Stelling Ryska flotten emot en öfverlägsen annalckande fiende sig nu befant. Men bad att de alla ville följja hans Exemple, antingen döo, eller blifva öfvervinnare.

Den 4de utverkades bref af Gouverneuren Wrangel till Herr Amiralen Thitschagoff om våra Betjeters och Sakers bekommande, Hvar med jag fick tillåtelse fara till Amiral Skjeppet, med en Poike till tolck som förstod Ryska och Svenska. Amiralen kunde ej annat språk än Ryska. Poikeen blef oss skjänckt af Stad majoren, han hade blifvit tagen på Converdie Skjepp från Norrköping, hade under 1 1/2 år i Ryssland lärt sig Ryskan.

Wid min ankomst begjærte jag få tala med Herr Amiralen sjelf, och sjelf öfverlemnå honom brefvet, Som en mängd af adjutanter och officerare af mig ville taga och ingifva, men jag lemnade dett intet, utan bad blifva anmält hos Herr Amiralen, Dett ock omsider skjedde. Han kom ut, och jag lemnade honom brefvet, med vidare begiæran rörande Saken. Han gjorde mig åtskilliga frågor, Som just inte alla så Sannfärdeligen blef besvarade. Han var mycket angelägen få veta huru många gevär var om bord. — med trouppen, ty han förmodade att 100 Ryttare och 10 Soldater, borde haft hvar ett gevär, och nu fants ej mer än 60 Carbiner. Jag försäkrade, att hvar Karl icke allenast hade ett, utan 2ne. neml. Rytterne — Carbin och Pallasche, och Soldaterne mouquette och Bajonette, dess utom Rytterne Carbin Remmar, Patronkjök och stöflar, samt

kappor, som alt blifvit quar på Skjeppet, och i Possession tagit af ryssarne tillika med alla de skjutgevär och änter bilar Som Skieppet tillhörde.

Han blef nog upmärksam öfver detta, och såg på Sine närvarande officerare och riste på hufvudet. Han förstod nog hur dett hade gått till. Wi Såg ock några dagar därefter, obehörigt folck bära och bruka Svenska Kappor och stöflar, till och med major Sahlstedts Sluprodare hattar och kläder.

En Rysk officer som kunde tala tyska blef beordrad följja med mig till Skjeppet Prins Carl, med ordres, att befälhafvaren där på skulle låta afföljja de omrörde Saker och Betjening.

När vi kom dit, får vi veta, att allenast major Sahlstedts Betjening och Saker voro quar. De andres, med gemenskapen på ryska flotten transporterade och fördelte. Jag for där före åter till amirals Skjeppet, för att åtminstone få upsöka min Betjent, Herr Amiralen lemnade där till bifall.

Samma officer som förut, fick ordres följja mig Skjepp från Skjepp tills jag fant Betjenten. Änteligen på contre-Amiralens Skjeppet Helena träffades han, Han glad få se mig, och jag ej mindre, då han berätta hafva alla mina Saker där, utom Eschatoullet och en Cantin. Klockan var redan 4ra på eftermiddagen då jag kom till Skjeppet Helena. Conteramiralen hade haft mycke främmande till middagen, Som då nyss var färdig, De Suponera jag icke hade ätet middag, hvar före straxt ett bord Serverades med anhållan jag ville sätta mig ner och äta.

Fyra st. officerare blef hos mig till Sällskap, tillika med Skjeps Doctoren såsom tolck. Han hade Studerad i Upsala och talade god Svenska.

Här var en Corps Officerare på dette Skjepp, alla ganska artige Karlar, hvarföre jag ock bör här anteckna deras namn i fall någon af mine bekante eller venner dem träffar, må visa dem samma höflighet tillbakars, som de givit mig:

Kanikoff	Contre Amiral
Breijer	Öfverste
Waronoff	Major
Thisenhausen	Capitaine
Rosenoff	Lieutenant
Loytogt	dito
Arbusoff	dito
Af Land Trouppen	
Garoff	Capitaine
Marchand	Lieutenant
Zaren	Artilleri Lieutenant
Navikoff	dito
Kreitz	Docter et Chirurgus

När jag hade ätit, offererades mig om jag ville besi Skjeppet. Officerarne föllgde mig och Doctorn. Så snart jag kom ut stod 30 man af mine Ryttare upstälte på Däcket, Jag hällsa på dem, Som besvarades med Gud bevara Ryttmästaren. Åskådandet hölt

på att göra mig blödig, men såsom nu icke passande fattade jag den Continance som sig bör, och talade till manskapet det tjenligast kunde vara i deras belägenhet.

Sedan fördes jag ner på Batterierne, därest Besättningen låg och Såf vid Canonerne, nog Surprisinent si, då en officer blåste i en pipa, straxt alla Karlarne reste Sig, och ställde sig i Linie med mössan i handen, alt manbart raskt folck.

Jag tog afskjed under all höflighets och vänskapsbetygelse, och for till Skjeppet Prins Carl, för att afhämta där Herr majoren Sahlstedts Saker och Betjening.

Herr Amiralen hade nu till detta Skjepp sändt en Cadette, som ock Studerad i Upsala, och tala god Svenska, för att nu gå mig tillhanda, Som hela officers Corpsen på Prins Carl var Ryssar och kunde intet annat Språk.

Dett var ohyggeligt si detta illa tilltyglade Skiepp, Som ännu icke var rentvättat, utan Däcken ännu rödmålade med menniskoblod. Segel och alt taklaget var nu nertagit och försäkrade Cadetten, att alt var så af skott förderfvat, att ej dett ringaste där af kan nöttjas. Man hölt nu på, att insätta nya stycken där kulorne gått genom och skadat Skjeppet.

Flere Lavetter var Sönder Skutne, och Canonerne på däck legande.

Jag fick här utom Eschlupen en Barquasse till Sakernas ilandhämtande.

Den 5te, Söndag, gick jag i Svenska Församlingens kyrcka. Gudstjensten innehöll Guds nådiga beskydd och söngs Psalmen 238. Samma emne, väl passande både för oss och Revels boarne.

Den 6te arbetades genom memorial, icke allenast på de Sagnade Saker, utan äfvenledes om vårt manskaps i land kommande, att de ej måtte blifva Exponerade för Svenska Kulor, i fall Flotten skulle återkomma, eller blifva tvugne strida mot Sine egne, hvilket Senare man dock icke bör Sponera.

Om dett förra låfva Herr Amiralen alt möjligt hand hafvande, men ganska få, och obetydliga persedlar återficks.

Eschatoullen är, var, och blef borta.

Efter några dagars förlopp, kom änteligen Manskapet i land, Sedan likväl alla de blesserade dagen efter Slaget blifvit till Sjö Hospitalet transporterade.

Mitt ändamål gick nu därpå ut, at få Si och tala med de blesserade, Sökte tillstånd där till, Som blef afslagit. Hospitalet var öfver 1/4-dels mihl utom Staden. Lieutenant Arcovito och jag kommer öfverens, kåsta hvad dett vile, så skulle vi si våra blesserade. Wi spende våra Sablar på, legde oss en vägvisare, och promenerade utom Staden utan att blifva antastad af någon Wackt eller påst, ehuru vi åtskilliga passerade. Kom fram till huset där de blesserade var, gick dristeliga in, och uppsökte våra, bland mer än 200 sångar med Ryssar. Då jag talade med Rytterne, och Arcovito med Sjöfolket. Af Rytterne var där då ännu lefvande 8 man. Alla de Som mist ben och lår, var redan döde Så när som en af Gjöinge Compagniet som såg ut till att komma sig före, hans ben var afskutat påmitten ej så illa hanterat som på de andres. En hans Camrad fick blodet ut genom näsa mund och öron, han höll just då på att dö.

Jag fick af detta folck, Så väl som jag med egna ögon Såg, nog märcka, att vår

Canonad blesserade långt flere Ryssar än de Revelske avisorne behagad upgifva, Hvilket och lär hafva varit hufvud orsaken hvarföre ingen Svensk var tillåtet komma till Lazarettet. Wi gick hemm med lika hardiesse som dit, och passerade alla Wackter oantastade.

Samma dag Skref jag till min K. Svärfader, som först skulle läsas af Gouverneuren, och genom hans föranstaltande afgå på Hamburg till Sverige och Skåne.

Af vårt manskap de Barquerades nu dagl. tills omsidors

Den 13de kom de siste i land.

Den 14 Skref jag Herr Generalen och Commendeuren Toll till, af följande innehåll: Ödmjuk Rapport!

Sedan efter gifven Signal Skieppet Prins Carl med flere af Svenska Flottan den 2/ 13 de Maii i Revels hamn, attaquerad den därstädes för ankar liggande Keijserliga Ryska, under en beständig Canonade från Skieppet, omsider helt allena uthärdat ellden från alla fienteliga Skjeppen, till dess master ock Rodret var nerskutne, Slutl. måste stryka Kongl. Svenska flaggan, har jag drögt med denna rapport i Tanka att kunna få lemna honnom fullständigare än nu skjer. Men sedan Gemenskapen i dag skall anträda marchen till Cherssow, och Officers Corpsen i morgon till Kaluga, får jag här jemte lemna en Rulla, som i dett närmaste up dagar beskaffenheten af Landttrouppen som varit på Skjeppet. De annoterade döde och blesserade har jag sielf Sedt, men de anmärckte Saknade kan jag icke med Säkerhet veta, om the äro dödskutne eller med masterne i Siön störtade, eller ock på Ryska flottan qvarhållne.

Den rapport Som Herr majoren och Riddaren Sahlstedt redan öfversändt till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, gier tillkjäna så officerarnes Som trouppens förhållande under Battaillen.

Revel den 14/25 Maii 1790

K C Hagerman

Denne Rapport skulle läsas af Gouverneuren och måste Således i möjligaste måtto vara kort. Men gafs mig Sedermera ett behagligt tillfälle med en Sjöfarande till Lybeck åter igen.

Den 20/31 få skrifva Herr Generalen Toll till, Som närmare up dagar beskaffenheten af ett och annat. Likaledes med denne lägenhet ett långt bref till min kjära hustru och anhöriga, som jag icke tviflar att dett framkommer som Således mycket tranquiliserade mitt bekymmer. Som Sagt är! anträdde all Gemenskapen, Ryttare Solldater och Matroser, Samt under officerarne marchen till Cherssow den 14de Maii, mot 4000 verst, eller 400 Svenska mil under betäckning af 100 Cosaquer. Underofficerarne lika med manskapet måste gå och bära sine Saker på ryggen, och hade lika med gemenskapen 6 Copek om dagen.

Denne påbörjade medfart hade redan förorsakat disperation hos många, som i min närvaro gaf till kjänna, att de på ett eller annat sätt ville våga gjöra sig fria, med hvad påföljd som hända kunde. Bland alt annat var dett en Svårighet, att landttrouppen och Sjöfolcket ej talte hvarandra, en ständig oenighet var dem emillan.

Den 21 Maii, Sedan vi om morgonen en Corps tagit afskjed af Herr Gouverneuren Wrangel, General Wollkoff, General von Pahlen, och Commendanten Cockius, samt bestyrt om Siuka Cadetten Meyers emottagande af Svenska kjøpmannen Fors Johan begaf vi oss på resan 8 officerare, 3 Cadetter, 2 Skiepskrifvare och 14 Betjenter med 28 Hästar under Sauve garde af Ryska Majoren Toll, som tala utom Ryska, Polska och Tyska, med en sergeant och 2ne Solldater mot Kaluga 1330 verst från Revel.

Natten tillbragtes på en krog med läger på golfvet. En lycka att, att större delen af oss hade egna Sängkläder, ty på detta, Så väl som alla Sådana stellen har värdfolcket intet åt sig sjelfva, mycket mindre åt andra.

Den 22de om morgonen reste vi förbi ett Ryskt läger som bestod af 2000 man infanterie, som skulle mot Svenska Armeen. Dett var ett skönt displinerat folk.

Den 23die från Carlsbergs Krog till Neuespher, en gård i Estland som tillhör Öfverste Lieutenanten Barranoff. Dess fru är en De la Gardie från Sverige Grefve Carl De la Gardies dotter, som på sitt 9de åhrs ålder kommit till Sine Slägtningar Stenbock i Lifland, och blifvit gift med denne Ryska Öfverste Lieutnant. Wi åtnjöto där all politesse och emottogs ejj allenast Som landsmän, utan som goda venner.

Här talades om, att man idag hört en starck Canonad i Sjön, förmodligen från flotterne som råkat var andra.

Wi kom hit till detta vackra och goda stelle klockan 4 efter middagen, och gjordes mot aftonen en promenade i den vackraste lund af björckar som stora boketrän.

Den 24de Sedan vi fruckosterat togs afskjed enligt landsens Sed, i dett man kysser Damen på handen, får man en kyss af henne på kinden, och är man väl bekant kan dett ock fås på munden.

Flere Herregårder syntes i detta granskap, Som bebos af Svenska Familier, Stakelbergar, Rosen. Ungren etc. — Samma dag under vägen till Launnitz, åt vi middag på Mexhoff hos Herr majoren Baron Stakelberg och om efter middagen voro vi uppe på Koye, som tillhörde en Herr Grynvall, gift med Stakelbergs Syster, Grynvall var en gammal man, ganska rik, höflig och vänlig, Hans gård liknar ett Slott. bland andra ämnena för direkoansen, var äfven hans enda Son som han förlorad i Sjö Slaget 1788.

Den 25te i brist på Hästar måste vi ligga öfver i Launnitz, dett första nattläger i Lifland. Vår beskiadeliga Grynvall som detta fått veta, kommer till oss om eftermiddagen, beklagade oss som varit nödsakade lega öfver på ett så uselt stelle, där icke det minsta till förtäring fans. Persvadera oss följa med sig tillbakars — men som hans gård var 7 verst från krogen, och vi icke viste när skjutsen kom, måste vi refusera. Han passerade tiden med oss några timmar, och Sluteligen efter ett ömt välmenande afskjeds tagande reste han hem, och om aftonen skicka oss alla Sorter förfriskning af mat, grönsaker, och Svagdricka.

Den 26te om morgonen fortsattes resan till Oberpalen, Detta har varit ett härmästare Slott. Dett är väl beläget, omgifvit af Skog och vatten, och bebos af Herrskapen Ståndspersoner och Handverckare.

Wi kom hit middags Stunden och in quartera oss på Werdshuset.

Straxt efter middagen blef vi budne till Herr Generalen Patkull, Soneson af den olyckelige Patkull, därom han sielf relaterade.

Här tillbragte vi hela eftermiddagen och aftonen i en Stor Sosietet. Wid ankomsten var Consort, och där efter dans, Sedan Souppé under Taffel musique.

Han hade varit General af Cavalleriet, viste oss sine Hästar, Som både var många, vackra och dyrbara.

Denne General var en ganska lustiger Herre; ock sägs, att herr majoren Bouck, Grefve Duckers Svåger för denna Egendom bjudet 400000 Rubel.

Här var i dag alla granar församlade, 2ne Herrar Bouck, Svågrar till Grefve Ducker, hvars Grefvinna jag träffa i Revel, Som låfva vid krigets slut Sedan hennes man Grefve Ducker komit tillbakas från Kriget med turckarne, Skulle både hon och han komma till Sverige och hållsa på sine Släktingar därstädes. Då äfvenledes på mig och min Hustru. Denna Grefvinna var en ganska artig (dame är utsuddat) såväl som ock ofvannemda hennes bröder. Den älsta har varit Lieutenant vid Kejsarinnans Guardie, hade tagit afskjed och gift sig ganska rikt. Hans gård låg här i granskapet. Dessutom var här 2ne Pistolkors, en Lilljenfeldt, Baron Ungern, Baron Schilling, Schultz von Asschieraden etc. Om morgonen medan vi väntade på Hästar, Den 27de gick vi ut att besi Oberpalens härligheter, och vackra enviroger. — Wi hade knappast begynt vår promenade, för än vi mötte 2ne Damer Hvars Conoissance vi aftonen förut hade gjort hos Herr General Patkull, Dett var en Fröken Nittinghof, och en fröken Ermes Den senare i mitt tycke Wacker, men i 2ne Camraders Gudomelig. sedan vi promenerad en stund med dess Skönheter, och i deras Sällskap drucket Theé och Cafe i Kammarherren Lilljenfeldts lusthus i Sällskap med Samma Kammarherre och dess Fru som Söng och Spelte Claver oförlikneligen.

Som vi om aftonen tillförne hördt hos Herr Generalen, fortsatte vi resan denna dagen till Njerschew, och Soupperade hos Herr majoren Rosenkamph boende ej långt från vårt nattläger.

Den 28de till Dorpad, en ganska vacker Stad här i Lifland och Rigiska Gouvenementet. Staden blef till Större delen afbränd för 10 åhr Sedan, en olycka som är orsaken till stadens nuvarande prydnad: Ty de fläste af husen som nu äro upbyggde äro som Pallats. Emba strömmen som flyter genom Staden styckar den i 2ne delar, och ökar dess fågring. Öfver denne ström är en Brygga af huggen gråsten polerad, Som kåstat Kejsarinnan ganska mycket. Wi blef väl inquarterade i ett Kronohus allesamans.

Borgerskapet är här ganska förmögne, har väl meublerade rum ock lefva till och med yppigt. De viste oss utmärckt höflighet, och var goda Svenskar, så väl som både Est- och Lifländare äro. I synnerhet var där en Kjöpmän vid namn Cummin som öfverhopa oss med pollitesse och vänskap. Här i staden bodde Prinssessan Chattarina af Curland, en Charmant Dame; Just i dett samma vi hölt på att skicka en Cadette till henne, med förfrågan när dett föll henne lägligt att emottaga vår uppvacktning; kom från henne en Baron Stampe och båd oss äta middag hos Prinssessan följande dagen

— om aftonen var vi hos köpman Cumin.

Den 29de var vi till middagen hos Prinsessan, hon hade då inga fremmande mera. En fröken von Essen var hennes Sällskap, och Kammarherren Baron Stampe Fast Prinsessan var till åhren ungef. 50 år, var hon munter och glad — vän af ungdom.

Den 30de var vi till middagen hos Stadens Så kallade Hufvud vid namn Mayor, och aftonen — hos Prinsessan. Denne gången var hos henne en Baronessa Schultz von Ascheraden, spelade Claver i Samma med hon som Fru Lillienfeldt på Oberpalen söng, till slut innan vi gick till bordet spela Prinsessan sielf en Pålska då vi alla måste dansa.

En händelse denna dagen just icke af stort värde, men bör icke uteslutas!

Då vi om efter middagen gick hem från Mayor, — gick vi förbi ett hus, i hvars fönster stod 2ne fruntimmer, Den ena hellsar! Bon jour messieurs, ou avez vous dine aujourd'hui. Samtalet Continuerades, och vi blefvo inbudne, Såg där fruén som vi talat med, hennes Syster något yngre Samt en ung flicka som hon sade var Släkt till General Michelsow. Efter litet pratande gingo vi. Men dett var ej därmed Slut. — Om aftonen då vi kom från Prinsessan, skulle vi åter Passera detta hus. En Karl som stod i förstugodörren kommer Springandes emot oss, och var skräckeligen förtörnad öfver sin Hustrus Compartement, som utan att hafva den ähran känna oss, bjödo oss gå in i sitt hus. Han bad att vi på intet sätt denna händelse på någon elak Sida ville uttyda, försäkrade att hans hus var hederligt, Wi försäkra, att vi icke en gång tänckt här på, men han fortfor med Sitt förra utlåtande att vi intet ville tala om för någon denna sin Hustrus begångna oförsiktighet. Honom svarades sluteligen som en jaloux narr borde svaras, och vi gick till vårt quarter. Wi fick därefter icke mera si desse Damer i fönsterne, ehuru flere gånger om dagen våra vägar låg därförbi.

Den 31 passerade vi både middag och afton hos Prinsessan.

Den 1ste Junii kl 11 förmiddagen gjorde vi vår afskiedsvisite hos henne, under dett Samma, hade hon behagat Sända till vårt quarter resemat bestående af åtskilligt. 2ne stora rökte laxar korf, ost, Bakelse, fint Brännevin och miloner.

Wi reste från denne ihåg kommande staden straxt efter middagen, Sedan vi hos en Svensk handverkare här i Staden lemnat en sjuk betjent, Som vi i 8 dagar mera lik död än lefvande med oss fört. Till aftonen kom vi till Gustorp en gård som Baron Ungern von Sternberg äger, dit vi var bådne af dess son, som alla dagar varit i vårt Sällskap i Dorpad. Här var många både Söner och döttrar, Som alle tillika med Sine Föräldrar var goda och välmenande. Älsta Sonen vist oss en Brillanterad Gulddosa Som han i desse dagar fått från Kejsarinnan för en Ritning han sänd henne på Sjö-Slaget vid Revel, som han sielf där närvarandes under affairen tog af en miniature till infattning af en Snusdosa.

Den 2dre reste vi från Gustorp och åt middag hos Major Wulf på Wrangelshof, han båd oss om aftonen förut på Gustorp och hemta oss från ett ombyte med egna Equipager 7 verst från dess gård.

Den 3dje kom vi till en Stad, eller rättare sagdt, början till en Stad kallad Werro, därest vi var öfver natten.

Den 4de fortsattes resan till Neuhausen ett posthus som var temmeligen väl bygd. Här syntes ock ruiner efter ett Härmästare Slott med Closter som varit vidlöftigt och väl befast. — Här såg man grafstellen efter Svenskar, af Prins Gustafs Besättning, som under marchen 1788 dött.

Af vår gemenskap som för några dagar Sedan gått här förbi, har redan mot 50 man varit sjuke en följd af ett otillbörligt förhållande emot dem, som vi på åtskilliga stellen fått höra under marchen, som nattläger, som mäst varit under bar himmel, har merendels alltid varit brist på matvaror. Sedan 100 Cossaquer först försedd sig fick sedan manskapet köpa, och för 6 Copek kan de ej få mycket.

Dricka eller brännvin fick de intet låf att köpa, ty Cossaquerna fruckta för upror, som flere gånger skolat varit å färde, hvarföre mycket prygel skolat vanckats. I synnerhet en styrman vid namn Palm, som säges hafva varit uphovsman och fått öfvar 300 prygel, så att han åker nu på vagn, och tros han där af dö.

Den 5te låg vi här öfver, för dåliga anstalter i brist på hästar.

Den 6te kom vi in i sjelfva Ryssland och Gouvernementet Pletskov, Passerade staden Petziur. Alla husen var af trä, och större delen utan fönster, allenast med skottglugar, som folcket stack sina gemena bruna ansigten ut igenom. Alla gator var lagda af stockar som kaffe broar, till och med sjelfva gårdsrummen.

Bredvid staden låg ett gammalt muncka Closter, till sin byggnad besynnerligt. Det låg i en djup dal, med mur runt om, och där utom med grafvar som var nu utan vatten. åter där utom höga Sandberg med skog. Inom Klostermuren var 2ne Kyrckor med förgyllte och förtente torn, 5 på den ena Kyrckan, och däruti 16 Klockor. På distance syntes allenast desse glimmande Kyrcktornen öfver Wallarne och skogstopparne.

Under den största Kyrckan var i sjelfva Sandberget utgräfd långa gångar som hvalv, hela Kyrckans Längd utföre, och åter på sidorna smärre hvalv, hvari voro insatte likkistor med heliga döde, till antal af flere hundra. Kistorne var af brändt ler med inscriptioner på Ryska.

Bland desse helige vistes en kista, var uti fordomsdags en detta Clostrets Präst låg, Som af Zar Ivan Batzelovitz hade den äran mista sitt hufvud på följande sätt. Zaren reste åt Est och lifland, för att därstädes låta ruinera alla Härmästare Slotten, och i Pitziur befalte, vid dett han där genomreste, att Closterfästningen därstädes äfvenledes skulle raseras, men vid sin återkomst fant han ingen verckställighet här af, utan Prästen i Closter Porten ståendes med St Nicklas bröstbild, Som vredgade Zaren at han på hästen straxt drar sin Sabel, och högg hufvudet af muncken, men Kroppen blef lika fullt ståendes en stund med bilden, Zaren som ansåg detta för ett mirakel, ångrade sin begångna gjerning, faller ned till jorden för den hufvudlösa Prästen, Som i dett Samma äfvenledes ramlar omkull. Slutet blef dett, att Zaren skjänckte då sin Sabel och Sadelmundering till Kyrckan, där dett hänger till åskådande, och för oss blef visat.

Dett var besynnerligt at detta underjordiska hvalv kunde bära sig, som materien var krithvit Sand, Så lös, att man kunde rifva i hvalfvet med fingrarne. Wi fick vid ingongen hvar ett vaxljus att lysa oss med.

Den 7de kom vi till Gouvernements staden Pletskov, ganska stor med en myckehet Kyrkor. Dett försäkras, att ehurväl för några åhr sedan, då en del af staden brand med 10 a 12 Kyrkor, är här ännu quar mot 50.

Den 8de om morgonen var vi hos Gouverneuren Syscheff, och vise Gouverneuren Brulken, Hos denne senare blef vi denne dagen budne äta middag i ett ganska stort Sällskap. Utom de förnämste i Staden, var ock från Muskov 2ne hans Svägerskor, den ena gift med Herr General Thiernitsoff, som var ock närvarande. Den 2dra med Gouverneuren Mattsneff i Muskov. Desse voro Systar till Fru Brulken och den namnkunnige General Lieutenanten Lanskoy, som stått så mycket väl hos Keijsarinnan, och i sitt 26 åhr dött i Petersburg. Hans Portraette såg jag, äfven och på brilliantinerade Snusdosen, som marquerade honom ganska vacker.

De 2ne hans Syskon nepl. Generalens, och Gouverneurens fru från Moskov hafva båda varit Hoffröknar hos Kiesarinnan, och bar därföre på bröstet Hennes namn med Crona alt af Stora Juveler. De talade båda fransöska, ganska artiga Damer. men vise Gouverneurens Fru, så väl som och Han sielf, kunde intet annat Språk än Ryska.

Denna Gouverneur Brulken var mycket rik, dett syntes bland annat, af hans bord. En myckenhet, och ovanligt masift Silfver, som varierades, att aftonen, ända till Knifvar och skiedar, var ej något af dett som brukats om middagen. Han hade egit Capelle, som under måltiden musiserade. Om aftonen då thévatten dracks i trädgården, blåstes där på allahanda Slags blåsinstrumenter. Man såg 18 Laquijer i dess Leverie med guldgaloner.

Hans revenue skall och vara tillräckelig till denna Ståts underhållande.

Den 9de var vi till middagen hos Gouverneuren Syscheff en gammal Herre utan Stat.

Om förmiddagen hade vi visite af en Prins vid namn Kalakaskoy, som förut gjort vår Conossance hos Gouverneur Brulken.

Den 10de voro vi inviterade till Amiraliskan Kurganofsku, Svärmor till Prinsen Kalakaskoy, hvarest både han och hans Prinssessa var med flera ditbudne gäster, som utgjorde ett ganska muntert sällskap. Ty Amiraliskan ehuru till åhren, var munter sielf. Hennes man var i Petersburg i Amiralitets Collegium. Hennes gode hjertta kan nog samt rönas af detta. Då för några dagar sedan, vårt manskap gick här genom, hade hon gifvit dem alle sammans 400 man middag och Särskilt mat som passade för de sjuka, samt penningar till allesamans. Hon båd oss sielf den 1sta dagen hos vise Gouverneuren, på detta Sättet! War goda ät middag hos mig Öfvermorgon. Jag är intet rik, Jag har ett litet hus, Jag bjuder Eder på kött och soppa, hon talade tyska, men Prinssessan hennes dotter Fransöska.

Till aftonen hade vi åter låfvat oss till vise Gouverneuren, hvarest tillstältes en björnjacket af 3 Björnar som släptes lösa bland några stora hundar som fasttog dem. Detta huset visa oss en utmärckt höflighet, ehuru alt genom tolck, hvarken Gouverneuren eller hans fru förstod annat än Ryska.

Sedan vi hos Gouverneuren besvrad oss öfver Resans långsamhet i Revelska och

Lifländska Gourvernementerne i anseende till väntande på Hästar, och i Synnerhet beklagat oss öfver de usla nattläger i byar och på Krogar, där hvarken rum eller förtäring fants, Låfvade Herrar Gouverneurerne här, att vi skulle genom Platskovska Gouvernementet få Påsthästar och bo på påsthusen. Wi fortsatte således resan.

Den 11te till Ostrov, en liten stad utan något remarquabelt.

Den 12te till staden Novareschiff, af samma beskaffenhet som den förenämnda.

Den 13. 14. 15. och 16. Passerades åtskilliga vackra ställen där vi på Påsthusen hade all bequemlighet hvad rummen beträffar. Ty jemte de vanliga rummen för resande, var där från Communication till Keijsarinnans rese rum, alla med tappeter, gardiner, Speglar och bord samt stolar men sängar fants icke. Somlige af desse rum var golfvet med grönt kläde öfverdragne, på desse vi merendels lät bädda våra Sängar, och Således i denna delen mädde väl, men tillgång på mat fants aldrig på desse ställen. Wi måste därför alltid vara försedda med lefvandes Creatur som fördes med, Som lamb, kalkoner, Grisar unga gäss, änder höns etc. och som Herr majoren Sahlstedt hade både kock och Håfmästare, tillagades oss mat, den ena gången bättre, den andra sämre alt efter tid och omständigheter.

Den 17de till en gammal Stad Wellikeluke, med en nu mera ruinerad fästning, En gränse fästning i forna tider mot Pälén. Här från är nu allenast 3 Svenska mihl till nu varande gränssen millan Ryssland och Pälén.

Den 18de till Påsthuset Geinkofva; Där var lemningar efter en ähreport som varit rest för Keijsarinnan 1786 då hon gjorde denna vägen för resa till Chrim. I brist på Hästar tillbrackte vi här hela eftermiddagen, och hade besök af en öfverste Duve, tillika med dess fru och Dotter, som båd oss följande dagen till middag!

Den 19de till dess gård Dorochena Som låg 7 verst från Påsthuset, och som vi mot middagen icke fått Hästar skicka han efter oss med egna Equipager, och undfägnade oss väl både till middag och afton. Då äntl. efter 1 1/2 dygns väntande hästar kom, och vi fortsatte resan om natten.

Denna Öfverste Duve har varit bland de officerare (då som Ryttmästare) som fasttog Rebellen Pougacheff, hvarföre han fått i belöning af Keijsarinnan Sin nu beboende gård med underliggande bönder. Här fick man veta att Keijsarinnan gifvit Herr Amiralén Thitschagoff St Andu Orden och 1500 Bönder för Revelska affären.

Den 20, och 21te fortsattes resan efter vanligheten ganska långsamt, förmedelst väntande på Hästar, ty påsthästarne var aldrig tillräckeliga, utan skulle tagas resten från landet. Bönderna vid ankomsten var alltid fulla och ovetlige, fick slutl. Stryck af Major Toll, hvarföre de efter vanligheten föllo på knä och tackade för nådigt straff.

Den 22dre till Staden Wellische, därest vi genast blef budne till Commendanten Herr Baron Schlipenbackk, gift för 3 dje gången nu med en Grefvinna Munich. Wi blef där hela dagen i Sällskap med flere Officerare af ett Regemente, Som den dagen låg däröfver, och hade då marcherad i 5 månader öfver 2000 verst från Orenburg i Asien. Befälhafvaren var Herr Öfverste Lieutenanten Perschuroff en ganska artig Herre. Manskaper var både väl Excererade och Disciplinerade. Dett skulle marschera till Pålska gränssen.

Sedan vi äfven om morgonen den 23 hos Commendanten frukosterad, begaf vi oss på resan till en liten stad Paretze, och där ifrån den 24 de till Påsthuset N.N. därest vi för regn måste lega öfver den 25 te.

Den 26te fortsattes resan till Staden Smolänsko. Perspegten af denne stad var besynnerlig. Förstaden ligger i en djup dahl, vid Dniپر Strömmen som har sitt utlopp i Svarta hafvet. Sjelfva staden är omgifven af en mur med många små torn. Platssen där omkring är ojemn. Backar, Dälder och Trädgårdar, emillan hvars trätöppar Synes hus och Skjöne Kyrckotorn.

Den 27de gick Herr major Sahlstedt och jag till Gouverneuren Arschenefsky för att få Sådane anstalter fogade i dess Gouvernement, at vi icke där måtte blifva så uppehållna som vi i de genompasserade, alt ifrån Revel, i brist af tillbörliga anstalter, måste vidkjännas. Han låfyade ganska höfligt därom så reglera, att vi därmed skulle blifva nöjde.

Gouverneuren var sjuk och firades denna dagen med mycken Solennitet hågkomsten af Poltava Slag, Hvarföre vi hvarken kunde eller borde blifva budne till middagen, Som mera bör räknas Gouvernören till beröm än last.

Vi hade denne dagen tillfälle att besi Stadsens vackra kyrckor, Hvaribland en helt ny var förträfflig. Dess myckna bilthuggeriarbete i bästa smak gjort, alt med äckta förgyllning från golfvet up i Hvallfvet, var admirabelt med superbe målningar. Portarne till dett aldraligaste 4 ahl. höga, var af rent silfver med Löfverck väl arbetat.

Den 28de firades Kejsarinnans Kröningsdag! Ärcke Biskopen en 80 åhrs gråhårig man tillika med 40 präster var tjensgörande vid Ceremonien i Stadsens Storkyrcka, Efter vanligheten i kyrckan mycket brinnande Waxljus.

Prästerne var väl utsirade med en sort mässhakar och Kåpor af Brocade eller annat präcktigt tyg. Så och galonerade. Ärcke Biskopen hade på hufvudet en Biskopsmössa, med juveler, äckta Perlor, och ädla stenar till ett högt värde. Denne mössa, under Ceremonien tog han af Sig flere gånger, lemnade henne till en Präst, Som emottog och återlemnade henne, med mycken vördnad med kyssning. När mössan var af, hängdes en Krage på Biskopen, Denne Krage var så med äckta perlor besatt, att han stod helt styf uppkring hallsen. Med mössan Kragen alternerades flere gånger. Prästerne gick än en, än flere fram, ansigtet vändt mot dett aldraligaste, korssandes, bugandes och ropte Hospodipomelio (Herre förbama dig öfver oss) då alt folcket korsar och bugar sig. Emillanåt, går en Präst med Rökelse i ganska vällucktande ett fyrfat och viftar på folcket.

Ärcke Biskopen kom från dett aldraligaste, åtföljd af en mängd väl utsirade Präster, han korsa och Buga sig flere gånger, först för portarne af dett aldraligaste, och sen för folcket. En präst lemnade honom 2 ne Silfverljusstakar med 3 brinnande vaxljus i den ena, och två i den andra staken hvar med han vände sig åt folcket och Saluterade med ljusstarkarne, talade, men med en ganska matt röst af ålderdom. Mot Slutet gick Ärcke Biskopen nu emot Kyrckodörren, och stannade på en utbredd Turkisk Tappet, vände sig mot dett aldraligaste, då en Präst höll fram för Biskopen

en bok, hvarutur Ärcke Biskopen läste, under dett då en, då flere Präster ropade Hospodipomelio, Hospodipomelio, Hospodipomelio, och dett under allas bugning och korsning. Prästerna som vid Biskopens nergång hade formerad en här, genom hvilken nu Ärcke Biskopen återpasserade in i dett aldra heligaste åtföljd af alla Prästerne. Hvar från han efter en liten stund återkom, ställde sig mot folcket, då en präst i Sänder gick fram och kysste Ärcke Biskopen först på högra, sedan på vänstra armen, och sist på handen. Sluteligen ställte sig en präst öfverst i kyrckan med ett silfverkors i handen. Då alla gå fram och kysser, först korset, och sedan prästen på handen, hvarmed Ceremonien med ringning slutas, och denne dagen tillika med Canonade.

Mitt i Staden var en grön ängplan som dett största torg, alt med stora björkar planterad, och där rundtom på alla 4 ra sidorna Palaier, som Embetsrum för Collegier och rätten.

Af Skieppet Prins Gustafs besättning, Som 1788 blef tagen, var här nu endast 300 man lefvande. 50 man af Elfsborgs och Sprengtportens Rigementer. Desse gjorde vakter i Staden men utan gevär. Här från hafva åtskilliga bjudet till att römna till Pålen, men utom 4 Sprängtportare, hafvä de alle blifvit grepne, hvar af vi nu Säg åtskilliga med järn hopkopplade.

Wi träffa här en Svensk urmakare, född i Norrköping, heter Norsten, som för 20 år Sedan komit hit, och här anlagt en urfabrique, hvartill han af Fursten Pontemkin fått ett förlag af 20 000 Rubler.

Denne urmakare är nu en ganska riker Karl, som nu skaffar Ryssarne goda ur, Som förr måste tagas från frankrike och England.

Den 29de fortsattes resan till Dorngabousche, hvarest vi straxt af Grodnitzen blef inviterade till en bal om aftonen, i anledning af ortsens Herrskapen Som var inkomne till en stor marknad som nu i flere dagar hölls i staden. Sedan vi först varit på visite hos Brigadur Waxel, en ganska Estimable Herre, Som var gift med en öfvermåttan vacker fru, och frågade mycket efter Herrar Grefvarne Wachtmeister, med dem hon gjort bekantskap i Mouskov. På Balen såg man nu Provinsen Smålänskos Adel, som omtalats skola vara de vackraste i Riket, men utom Brigadinnan Waxel vore de ej mer än ordinairt vackra.

utom då och då någon Contradans, dansades Pålska i ett beständigt prominerande.

Den 30de passerades staden Weisma.

Den 1. 2. 3. och 4de Julii hade vi dåliga nattläger i bondebyar, merendels i uthusen, hvarest man kunde finna plats dels på golfvet, dels ock på gammal Lakhalm, gräs eller löf. Äfven ock här och där i bonde stugor, som intogs af oss medan folcket var i marcken, vid sin hööhostnad, och när de kommo sent om aftnarne hemm, kom de intet in i gården mycket mindre i stugan, gjorde där öfver buller, Som besvarades af oss i Samma ton; Sådane strider föreföll ofta, men alltid å vår sida Segren.

Den 5te straxt efter middagen kom vi till dett efterlengtade Kaluga: Ett tre våningars hus, Som Grefvarne Wachtmeijster bebodd, under deras varelse här blef oss anvist till Qvarter, Sedan vi på resan varit så när 7 veckor.

Här träffade vi Herr Öfversten och Riddaren Svedenheim och Capitaine Brunkoffskie Som till Lands blifvit Fångne den 5te Maii och för en månad sedan hitkommit.

Den 7de var vi allasammans till middag hos Gouverneuren Pratasoff, Där äfvenledes från landet var förre General Gouverneuren i Mouskov Repnensku, en gammal Respektable Herre. När han suttit litet, tog han upp af fickan ett papper och läste på Ryska: Då vi hörde nemnas Sophia Magdalena, Amiral Leijonanckar Lovisa Ulrika, Hedvig Elisabet, Rättvisan, Upland, Zemin Cossack etc, alt med fröjdesamma utrop Carasiau (Som betyder, gott Skiönt) märckte vi nog hvad som hade hänt, Som vi förut hade blifvit underrättade att Svenska Flotten var af den Ryska Blockerad vid Wiborg. Wi fick omsidor veta att alla dessa Skiepp dels stött på grund, dels blifvit tagne af Ryssarne vid afgangen från Wiborg. Den 10 reste Capitaine Sveder, Fendrikarne Trygg och Norlin, Samt Lieutenanten Morman, Cadetterne och Skieppsskrifvaren till 2 ne Småstäder där de skulle blifva. Herr majoren och Riddaren Salhstedt, Baron Lilliecrantz Arcovito och jag skulle blifva quar i Gouvernementsstaden Kaluga.

Som vi var fångne med mycke Betjening Kock och så kallad Håfmästare (en kiöks eqonome, Som på hvar Skiepp får denne heders Character, ehuru väl dett ibland är en matros) Så inrätta vi Egen hushållning.

Den 11te anmälte sig Herr Öfversten Svedenheim och Capitaine Brunkofskie få blifva intagne i vårt matlag, Som beviljades.

Den 14de Söndag, Såg vi utom staden huru Blodhundar Exercerades att antasta en Björn hvar med någre kjöpmän hade inkomst hvar Söndag i dett, någre ägde hundarne, och en annan Björnen, Som var bunden inom ett Skranck, hvar inom Släptes en hund i Sänder, för att Slås med Björnen, och hvarvid en mängd Åskådare Sig infant, Som både förr och efter denne Björna attaque på ett nära beläget Wärdshus förtärde Penningar till Björn och hundägarnes förmån.

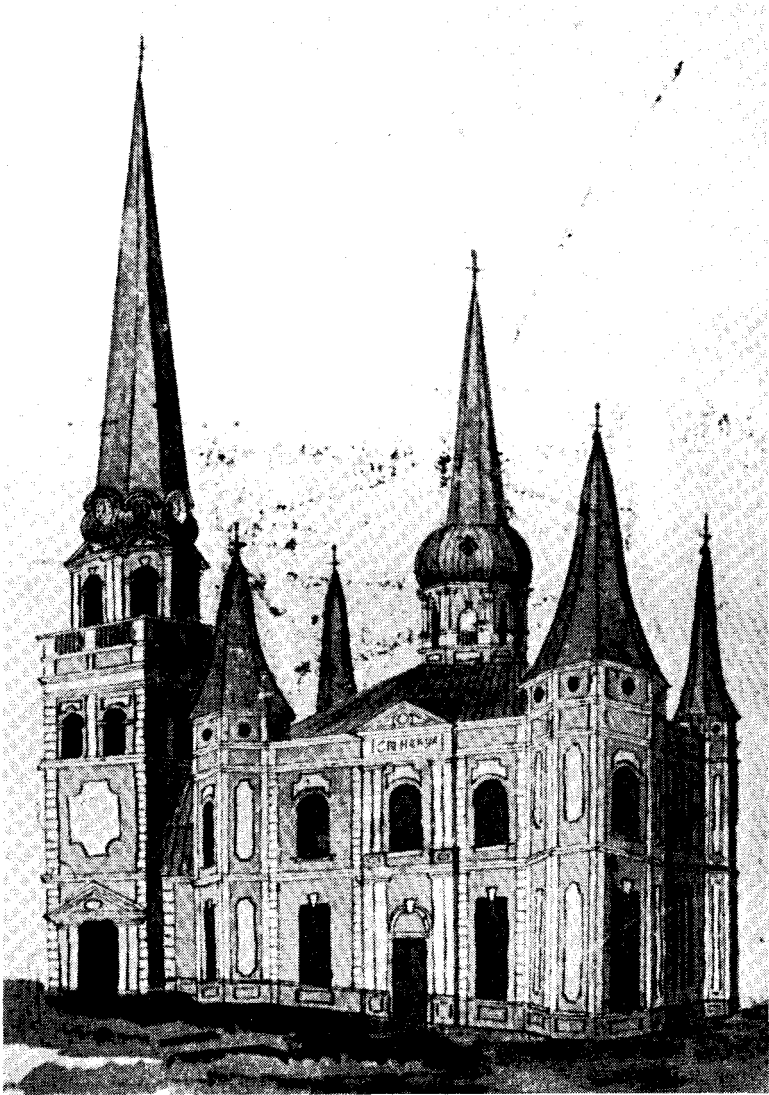
Rycktet om stora Svenska Flottens förlust vid genombrytningen af blockaden vid Wiborg, bekräftas dagligen. I dag Confirmerades berättelsen genom Petersburgska avisorne.

Här i Kaluga är marcknad hvar Söndagsförmiddag, under hvilken tid Folket går ut och in i Kjörckan, där de korssa och buga sig för något hellgon, och med denne korssning och bugning taga sig en god motion, i Synnerhet de som 20 a 30 gånger en Svitte faller ner på händer och knä med hufvudet stötandes mot jorden.

I Dag den 20de Julii har här varit en stor högtidsdag åminnelse af Elias!

Seremonien med Gudstjensten tog sin början i går afton kl 6 med granlåtsringning i alla stadens kyrckor, med vanlig förrättning af Prästerne i kyrckorne till kl 10 a 11 om aftonen. I morres kl 6 börjades åter med ringningen i alla Kyrckor, Som gör ett sorl, at man med möda kan höra hvad en till annan talar. Denne slags ringning skjer i flere repriser, allenast genom Klämtningar och kunning, ty på annat sätt aldrig.

Kl 1/2 10 kom prosissionen anford af en PoliceOfficer. Först bars 2ne fanor med därpå målade hellgon, därefter Präster 2 och 2 i fotsida Silkes Nattrocker med vida Ärmor, och ett Slags Kåpor ofvanpå micket galonerade, Dels ock af Brocade. Sedan

"Kyrka i Kaluga med sex torn"

10 Leder passerad, bars ett Korss af Silfver med ägta stenar och pärlor, till höger och Eliabild målad på en fana till vänster, åter därefter Präster, inalles 72, utom 4ra som stod på trappen af Elia Kyrcka för att emottaga prossissionen, Den ena hölt ett kors och den andra ett rökelsekar och hvar ett målad vaxljus i handen. I kyrckan brand öfver 1000 vaxljus. I kyrckan var mycket folck. Denne så väl som alla Öfrige Kyrckor i Ryssland är delt i 3ne afdelningar, I den 1 sta är Fruntimren i den 2 dra Karlarne, och

i den 3 dje, eller aldra heligaste endast Prästerne hvar utur 1.2.3. och flere utkomma till Seremoniens förrättande på sätt som förut om Smolänsko omrört är. Sluteligen under ringning af alla stadsens Klockor gick prosessionen på Samma Sätt tillbakans från Eliae till Slotts Kyrckan där något lästes under Acompagniment af Prästernes ropande Hospodi, Hospodi, Hospodi pomilio under alt folckets Korssning och bugning Sist stälte sig en präst för Dörrarne af dett aldra heligaste med ett Silfver Korss, Som Kystes först af Gouverneuren, Sedan af folcket Såväl som prästens hand.

Här i Kaluga är ungefärligen 30 Kyrckor, större delen maniefique, Så utan som innan, merendels med 5.6 till 7 torn mäst förgyllte, eller och med förtent bleck, murarne utanpå Grönmålade med hvita Sirater, Inuti med mycket Bildhuggeri, förgyllningar och målningar från golfvet upp i hvalfvet.

Söndagarne, från morgonen tills kl 10. 11. om aftonen, är förrättning af Prästene i Kyrckorne. Här är flere hellgdagar än Söckne om året, mäst hvar vecka 2.3. a 4. hellgedagar. härbland inberäknade Keijsarinnans födelse, namns och Krönings dagar. Storfurstens, och Storfurstinnans, och alla dess barn. Desse dagar skola Solenniteter firas, mer än Söndagen. Prosessioner är ock mäst var vecka med Hellgons Transporterande från den ena Kyrckan till den andra, och i en Sådan Prosession har jag räknad 60 a 70 Präster alla väl utsirade.

Seremonien vid Liks Begravande, är besynnerlig! Liket lagdt i en kista utan lock på en likbår, Sättes på Kyrckogolfvet med ett rökelsekar under bären med välluktande kryddor och många brinnande vaxljus kring kistan. Prästerna är efter vanligheten sysselsatte med Seremonier. En vacker Sång höres på afstånd af Prästerne och därtill öfvade gossar. härefter begifver sig Prästerne med brinnande ljus i händer i 2 ne rader omkring likkistan; Då alla de Som äro i Kyrckan få hvar ett uptånd ljus. Den dödas hustru och anhöriga är på afstånd från liket i Kyrckan, har tillförne ej låtet höra af sig, men nu Sedan de äfven fått hvar ett ljus i handen, börjas från dem höras ett ömkeligt läte, i början något piano. Prästerna börja nu Själamässan med acompagnement af den dödas anhöriges jemmer, och dett med full halls. Som de redan allesammans hade känning af Skjarselden. Mot slutet släpas hustrun af anhörige till kistan, gråtandes, kastandes sig med hufvud och Armar öfver dett stinckande liket, tills Slutl. Prästerna med våld måste draga henne där från. Då Sedan en Präst lagdt den dödas resepass tryckt på 1/2 arck under likets högra hand, löftes bären upp, och Prosessionen börjas af Präster och den dödas anhörige. Liket bäres utom staden och begrafves i en stor Kyrckogård, Likkistan bäres utan lock, ty locket är förut vid grafven. Här åter börjas bedröfvelsen i lika hög Grad som vid Själamässan i Kyrckan, som får slutl. ryckas där från af Prästerna. Hvar fredagseftermiddag besöka de lefvande de döda på denne Kyrckogård. neml. En Encka eller moder, den förra att begråta sin man, den Senare sitt barn, dett icke allenast en, utan flere fredagar å rad med affecter gråt och skrik som höres lång väg.

Sedan jag nu omrört Kyrcko Seremonierne får jag omnemna lefnads Sättet härstädes, Som öfver alt i Ryssland.

De förnämte äro merendels odrägeligen högfärdige, föra stor Stat. General Gouverneuren Chrischiettenkof är nu Som General en Chef vid Pålska gränsen vid Armeen därstädes, men väntas hit i desse dagar.

Gouverneuren Pratasoff är nu Enckling, en artig Herre.

De Herrskaper Som öfver Sommaren bodt inne i staden, äro!

Gouverneuren Pratasoff, vice Gouverneuren Willgeminoff, Brigadier Tillikief, Brigadier Golldovin, Brigadier Daridoff, Öfverste Tittof och Öfverste Stege, hos alla desse har vi åtnjutet höfligheter. Deras måltider är med mycket mat men att äta hos dem i deras fastetider, Som ofta infalla, är man illa belåten, ty då ätes intet annat än fisk och svamp, allting utom Smör lagad, utan med Ollja af hamppa, Som Smakar ganska illa.

Gouverneuren Kjörl aldrig med mindre än 6 hästar och 2 ne Spanridare, Samt 2ne Cossaquer eller Hussarer, Som rider fram för Wagnen.

Brigadiererne får bruka 6 hästar, men inga ridande hussarer vid Wagnen. Öfverstar och deras vederlikar 4 hästar, af mindre rang 3 hästar. Man Sir de Som efter gamla Ryska bruket har ett Sammansatt Spann af en Skiäck, en Tiger, en Guhl, en fox, en Svart, och en brun häst. Men merendels hafva de nu alla lika till färgen, dock mäst Skiäckar eller Tigrar, Så och hvita eller grå.

Borgerskapet lefva simpelt. Hvert Gouvernement har Sin dräkt. Den Kalugiska är!

På hufvudet hafva de en mössa med en båge eller skjärm; Öfversta delen, eller Sjelva Skjärmen är af rödt Sammet, med guldgalonar, äfven och hafva de den mycket Brodderad. Sjelfva mössan är i våger eller rundelar faconerad af Stora och Små äckta Perlor, med en hängande bred Spets af Smerre äckta perlor Som faller helt Legert ner på pannan i Små folles. Bak till är Skiärmen öfverdragen med fint linnet i veck. Denne mössa är dett kostbaraste de till klädsel äga, och kan en sådan af bästa Sorten kåsta eller vara värd 3 a 400 Rubler.

Kjortlarne häftas öfver bröstet, Så att intet lif existerar, utan börjas magen under armarne och för att få den efter Ryska Smaken Så mycket massivare, stoppas den ofta upp med kuddar, Häröfver hänger en Salloppe, af Brocad, rödt Sammet, eller Damasche en aln lång med guldgalonar rundtom. En fotsid Klädesrock eller Surtoutte här ofvan på med långt oformligt lif med många rynkor bak. På fötterna hafva de alltid tofler. De ogiftas Skillnader är, att de hafva en bandros i nacken, men magens masifvitet gifves ej de gifta efter.

Folck af högre rang brukar fransösk dräkt.

Bonde folcket! hos dem sir man uselheten.

Bonden med en grå rock (när han skall vara mycket väl) annars om Sommaren, i Sitt arbete, med skjortan hängandes öfver böxorna med en giördel om lifvet, hvar i hänger en pung där han har knif etc. Inga strumpor brukas utan lindas benen med ylle eller linne lappar med bast omkring.

Skorna är af flätat näfver, Som allenast går öfver tårna och hälen, Som snöres korsvis med bast öfver foten.

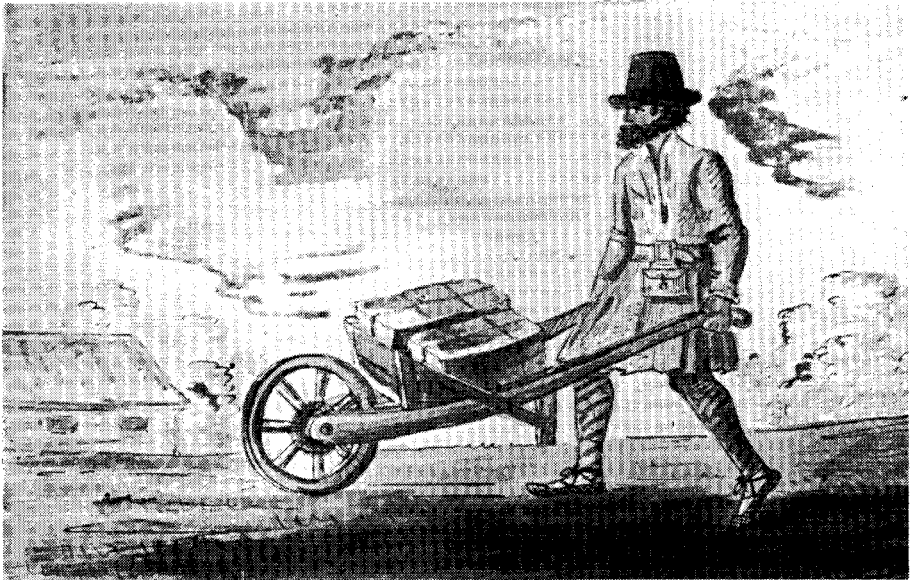
Deras quinfolck hafva på fötterne lika med Karlarne, Till Kjortel hafva de rutigt tyg

Kvinna i rysk dräkt.

3 quarter bredt, en Slarfva fram, och dito bak, öppen nerigenom på båda Sidor utan söm: En liten Spetssig mössa öfverst på Hjessen lika Chinesarne: Bruna och stygge, Samt mycket oblyge; De hafva eij försyn att visa Sig alldeles nakne, Dett man ock Sedt när de kommit ur Sine bad-stugor.

Deras hus, Som är af trästockar, utan fönster och utan skorsten, allenast med skottgluggar, hvarigenom dagen skall inkomma och röken utgå. Där finns icke en kudde Sängkläden, utan lega de på Lavar och bakugnen, De hafva inga gryter af malm

Rysk bonde.

eller järn, utan laga de sin mat i lerkjåril, Som sättes in i ugnen, emedan den dagligen Elldas.

Enligt den uppgift jag fått af Grodnischen här, består Kaluga af 30000 personer mankön.

Staden är delt i 3 ne hufvuddelar, och hvar af desse i 4 ra Divisioner, Hvar hufvuddel har en major, och Divisionerne nödige Officerare, Som kallas police Officerare Öfver hvilka alla Grodnischen är.

Idag den 21 ste Julii är besannat Svenska flottens förlust vid utgången ur Wiborgska viken, genom tacksägelse där öfver i alla stadens Kyrckor, och har ringning i dag varit från Solens uppgång till dess nedergång.

Hvad icke detta var nog ängsligt att höra, blef dett förökt genom Tyska aviserne, Som tillkänna gifver, att större delen af Carlsrona är upbrändt. Fångne Officerare, under officerare så väl som af gemenskapen Som där hafva hus hustrur och Barn osäkre om deras egendom nu ligger i aska. Detta Sammanlagt med egen iråkad fångenskap, som Gud vet när uphör, är mera frätande än någon Sig kan föreställa.

Den 26 te hade vi besök af Herr Gouvarneuren Pratasoff som berättat att bref kommit

från Kejsarinnan med befallning, att Svenska Officerarenes gage skall fördubblas, och taga sin början från brevets dato d 10 de i denna månad.

Den 9 de August kom bref från Gouverneuren i Mouskov till Gouverneuren härstädes, åberopande Kejsarinnans Skrifvelse, att Freden är Slutat millan Sverige och Ryssland den 3 dje i denna månad Genom Generalen och Öfvarste Kammar Junckaren Baron Armfeldt å Svenska, och General Igelström å Ryska Sidan. Man har således hopp komma till Sverige åter, för än man förmodat, en fågnad större än några kan begripa som icke haft dett fatala ödet, vara fången.

Jag har med flit icke velat något omröra landets beskaffenhet, som jag genomrest, för än nu, då jag dett kan giöra på en gång, med jemförelse den ena Provinsen mot den andra och vill jag Således börja med Estland och Revelska Gouvernementet.

Dett är ett jemt land utaf backar eller berg, knapt några stora sten till finnandes ung skog, mäst björck och Ahl, Som på de stellen den växer, står tät Som en hamppa, hvar af ett stycke i Sänder rent afhugges, då straxt annan upväxer, På detta Sättet kunna de aldrig blifva utan bränsle.

Åkren är här tillräckelig, men åker Redskapen högst oduglige. De hafva Årr Som liknar en grep, med 2 ne järn beslagna gaflar, som rifver jorden ej öfver 1/2 quarters djuplek, kjöres med en häst, och den utan tøm, eller något i munnen, utan går och vänder efter Commando, hvaraf händer, att mister i åkren ständigt Sättes. Harfven är 6 quarter lång och 1 aln bred, gjord af hopbundna granris grenar, en altför eländig maskine Som harfvar ojemt, men oaktat alt detta, Såg man den vackraste Säd, Som bör tillskrifvas jordmånen som mäst är Svarttmölla.

Lifland och Rigiska Gouvernementet, är af Samma Situation Som Estland, men har ännu mera åkermark och stora Landt Egendomar. Åker Redskapen lika med Estlands. Här såddes kornet den 10. 11. och 12 te Junii nya st: mycket tjockt.

Sjelfva Ryssland och Pletsforska Gouvernementet, är jorden icke så god som i de före nemde, men Landet ännu vackrare, hvar någon liten backe fins, är den alltid beväxt med löfskog. Som intet får huggas, utan Conserveras till landets prydnad. Sådane små kullar är här öfver alt, med stora åkerfäldt emillan, Slättland i öfrigt, Sir ut med desse Skog bevuxne kullar, Som ett haf av skogsholmar.

Landsvägarne äro 108 aln bred, 36 aln bred till kjörning, och 36 aln bred på hvarthera Sidan med 3 rader planterade björckar helt tätt, man ännu unga; När de blifva stora, har man däråf både skugga och prydnad. Vägen går rätt fram Så mycket möjligt vara kan, och Som landet är Sidländt, finnes de stellen, man flere mil får kjöra på Kaffe broar. Dessutom lagas vägarne öfver alt med stockar, den ena bredvid den andra, och därpå först ris, Sedan Sand. Åkerredskapen är lika öfver alt, Här Saddes Kornett den 14. 16. och 17 de nyaa stylen i Junii månad.

Hvita Ryssland och Gouvernementet Polozk, är dett aldri Wackraste. Jorden är djup Svarttmölla, lika som plettsforska med skogslundar millan åker fälten. Vägarne lika breda Som förenämnd är, men med större och äldre träd på Sidorne planterade, Så att när man sir vägen utföre, Synes som en häck på båda Sider i rak linie, Så långt ögat kan sträcka.

Gouvernementet Smolänsko är mera backigt med Sandmarck här Sås mycket Bogvete. Åker redskapen är alt af Samma beskaffenhet som för omnemdt är, Så väl som vägarne.

Gouvernementet Kaluga har stora åkerfäldt, liknar Skånska Slättbyggden, dock med Skogslundar, här och där. Här är sämre landsvägar, och inga alleér på Sidorne. Åkerredskapen är lika öfver alt, dock något bättre harfvar här.

På 1230 verst, eller 123 Svensk mihl, har man je sedt något berg, eller stor sten, knapt små, utan är hela landet eller denna del af riket i högsta måtto fruktbärande.

Hela Estland och Lifland består af Frällse Egendomar. Bönderne Frällssemannens lifegne. De öfrige Provinser består både af Krono och Frällsse, men är Bönderne där då i högre grad lifegne, Ty frällssemannen kan Sällja bort dem deras hustru och barn till hvem han vill. Man har flere gånger hört, en bonde eller hustru blifvit bortbytt för ett Koppel Jackthundar och har jag sielf under resan sedt en transport Ryska bonddrängar och poikar drifvas med vackt, lik som en fädrift til Cronstadt, för att nöttjas på flotten. Desse hade blifvit Sålde till Kejsarinnan af Possessionaten.

Tjenstemen, och de Som ej hafva Landtegendomar och Bönder måste kjøpa sig betjening af de Som hafva gods. Så drängar och pigar och Jumfruer 100 Rubler för en poike eller piga. En dräng kåstar mer. De värderas efter hvar och ens Skickelighet och kunskaper.

Herrskaperne, Som före omnemdt är föra en stor utvärtes stat, i Equipager och mycket betjening Som tages af deras lifegne. Desse öfvas på instrumenter för att nöttjas vid taffel musiquen, Som hos alt förnämt folck brukas, Hedren fölljer alltid förmögenheten, man frågar gjerna huru många Bönder eller Själar har ni, 100 osv ses för intet 1000 de talet skall nemnas. Hela Nationen består antingen af Herrarel. Slafvar. Herre till Exemple en Knes bekommer redan i födelsen företrädesrätt till allas Acktning. Detta i Sig sielf hedersvärda Stånd bör skilljas från andra Classer. I misstänksamhet, Högmod, uti allting ett otyglad öfverflöd, och fattat öfvertygelse, att dett Ryska är det bästa.

Militairen! till och med Capitaine, har intet stor acktning. Soldater hanteras för hårt! Kjeppen drifver honom till alt: Kjeppen lär honom Exercera, Kjeppen lär honom marchera, Kjeppen drifver honom att vara nöjd med litet och dåligt, och Kjeppen gör, att han alldrig får klaga öfver — Kjeppen.

Sivil staten, af högre och lägre Embetsmän bära samtl. en Slags uniform Som utvisar till hvad Gouvernement man hör.

Fabriquer och handtverkerier hafva änu intet hunnit långdt, allting består i ytan, nog vackert, men när dett undersökes, Synes straxt fehl, till och med bedrägeri, men icke dess mindre dyrt. Åtminstone villje de Skina utlänningar. De begiära alltid dubbelt mot hvad de Slut. lemna varan för.

Att resa i detta Rike är ganska besvärligt, man måste alltid medföra ett förråd af matvaror, Kjöks Saker, och Sängkläder, Ty hvar man Kommer på Wärdshus eller påsthus, är Sådant för resande icke att bekomma.

Man brukar där före en Wagn kallad Kibitki med en Cour öfver, i hvilken man bäddar ner sig i Sängkläder, där i man både kan ligga och sitta åkanes rätt Commode. Till natten kjör man in vid Werdshuset i en stor Wagnsport el. lada, Som mången gång blir full af Wagnar och Hästar, Här blir man legandes i Kitbitken, såsom mycket bättre än i ett rum med rök och vägglöss fullt med Smuts och stanck på ett golf, ty Säng (Som förut nemndt är) fins icke.

Idag den 18 de Augusti hit anländande de vid Wiborg fångne Officerarne.

Amiralitets Majoren och Riddaren Grubb, Capitaine Gam, Capitaine af Calmare Regemente Stålhammar, Lieutenanten af Samma Regemente Baron Raab Amiralitets Lieutenanten von Haufsvolf, och Fendrikarne Braunerhjelm, Gyllenbåt, Underlind, Sundvall och Frycksell. Af desse fick man närmare underrättelse huru och på hvad sätt Svenska Flotten den 3 dje Julii brutit genom Ryska Blocqueringen.

Den 24 de kl 12 om natten hit ankom General Gouverneuren Chrischetenkoff från Pålks gränssen. Han emottogs Som en Kungl: Person med Canonade och illumination.

Den 25 te Söndag! Sedan de Svenske här varande Officerare låtet förfråga när de finge Herr General Gouverneuren upvachta, kom budet med svar tillbakars, att vi kunde komma straxt, Wi gick Således en Corps till General Gouverneuren Som då hade ordentlig Cour hos sig af alla Embetsmän och Nobless Så af staden, Som från Landet. Här talades vidare om freden, och att vår varelse här icke blir lång.

Sedan General Gouverneuren varit här 2 ne dagar, Reste han med Sama Suitt han hade hit, till Sitt godss vid Mouskov under Canonad lika som vid hitkomsten.

Den 25 te September inföll den glada dagen, på hvilken oss förkunnat blef, dett vårt fångenskap uphört, med tillstånd, att den som för egen kåstnad vill göra Resan till Sverige kunde resan när Som behagas anträdas, men den Som dett icke ville Skulle tid till afresan utsatt blifva i flere termer.

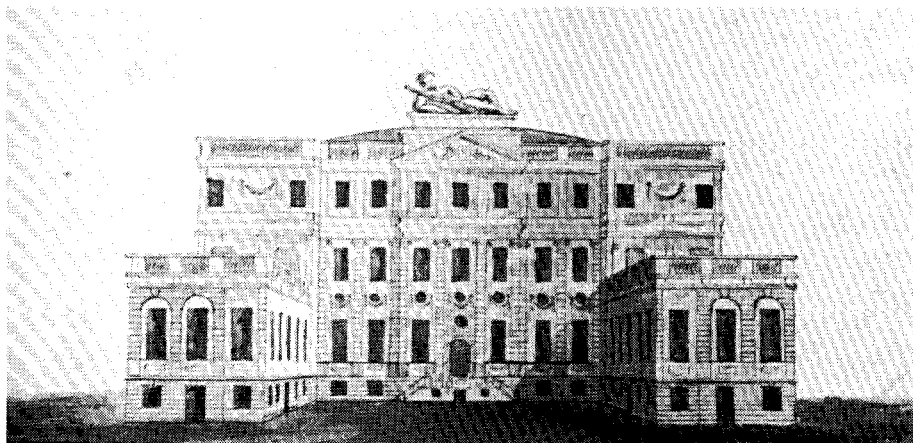
Lång beredelse här till åstunda ingen, ehuru allas Cassor befants i ett Svagt tillstånd. Och att vänta, gjorde dem ännu Svagare, Som alt hopp är nu för svunnit Så snart få penningar från Sverige, Sedan ingen af oss på våra dit avgångne bref från Revel, Så väl Som här från för 4 1/2 månad Sedan icke fått svar, Däraf tydeligen Slutas kan, att intet bref kommit, som gör oss alla mycket bekymmer.

Afresan blef på högre ort Reglerad, att 2 ne Officerare med sine drängar och Saker, består 2ne hästar. Nog äro vi här blefvne temmeligen lätt Equiperade, men dock icke Så, att Hvar Officer för Sig, dräng, och Saker, behöfver minst 2 ne Hästar, man måste Således den långa vägen bestå en häst Sjelf.

Den 13 de anträddes resan från Kaluga 162 verst till Mouskov, dit vi anlände den 14 de om aftonen. tog quarter för egen Kåstnad Som var rätt dyrt.

Samma dag om morgonen i Dagningen Sedan vi rest hela natten, blef Herr Majoren Sahlstedt i en by vid skjotts ombytet hundbiten af en rasande hund i näsan ganska illa, Som genast blef badat med Bränvin Ättika och tvåhl.

Den 15 de besåg man denne gamla hufvud-Staden, som till Sin Bygnad är för besynnerlig. Brede vid ett Pallaie ligger en liten träkoya, och Så om hvarandra, ett litet och ett stort, ett Präcktigt och ett uselt hus.

Parschovs Pallais i Mouskov

Parschovs Pallais är till Byggnad den vackraste man kan sig imaginera med en liten trädgård där uti många utländska foglar fants.

Detta hus var ännu intet aldeles färdigt och vistes af Wachmästare därstädes med strängaste förbud af ägaren, att icke få taga drickspenningar af hvem som hälst. Huset var med ett hvälft tak, hvar ofvanpå låg en Wild man, Som ner ifrån Syntes ordinaire stor, men när man kom upp där han låg, var dett en ofantelig maskine. Han var af trä men hvit målad, Såg ut som han hade varit af Allabaster.

Inom muren i Crimlin, besågs den bekanta stora Klockan och Canonen. Klockan väger 80000 Lispund, ligger i ett kringmurat håll. Såsom obrukbar för sin storlek skull, är endast till att beskåda. Och Canonen är Så stor, att i Sjelfva hålet eller mynningen, kunde en fullkomlig Karl sitta rak.

Mitt för General Gouverneurens hus Såg man en Ähreport, Som blifvit rest vid fredens firande förleden månad där Kejsarinnan Stående till höger, och Konungen af Sverige till Wänster med Rikens Wapen vid Sidorne, och räckte hvarannan blodiga händer.

Stor Kyrckan hade 33 Klockor, där af den största var omkring 20 aln och 2 Tumb, och Kleppen 3 aln och 6 tumb.

Den 17 de reste vi från Mouskov till en liten stad Klein benämndt 82 verst från Mouskov. Där från resan fort sattes till Staden Tvär också 82 verst.

Den 20 de till Torssock 63 v.

Den 21 te till Weisney Volloschoch, och den 22 dre till Walldau. Den 24 de till Pretznitz. Här hade jag en liten förtretlighet! med en Smed Som lagad min Kibitki, hvar före han begjærte fyra gånger mer än dett var värt. Jag gaf honom helften af dett han begjærte, hvar med han icke lät sig åtnöja, utan blef ovettig: Jag bad honom gå på dörren, men fåfängt på annat Sätt, för än jag fatta i honom och häfvde honom ut om dörren med ett Sparck i ändan at han stod på Sitt hufvud ner för trappan Som var straxt utom dörren. Mine Camrader blef häröfver missnöjde, Som de förmoda dett skulle skaffa oss Sorl. Smeden Sprang straxt till Grodnitzen och Klagade. Denne kommer kjörandes i en Wagn med 2 par hästar, stanner vid vårt Qvarter kommer upp ganska myndigt frågar efter den af oss Som Slagit Smeden, Som och var honom följacktig. Jag steg fram, och genom tolck Svara honom att jag ej Slagit Smeden men väl häft honom ut genom dörren, då han mot mig var ohöflig. Han Sade att icke en gång han ägde rätt Slå Keijsarinnans undersåtare. Jag Svara att utan afseende af hvad nation Som helst får den stryck Som mot mig är ohöflig. Han sades skola anmäla Saken hos Gouverneuren i Novograd. Jag försäkrade att hos Samma Gouverneur mig besvära för alla den otillbörlighet vi undergått under resan i hans Gouvernemnt. Wi skiftade Så ord med hvarandra, till änteligen Grodnitzen gick tillika med Smeden. och vi reste till Novograd. Där var 64 fångna Turkar, hvar af en del giorde oss besök. De hade giort piphufvuden af ler, hvar af de Sålde oss några.

Här tillstötte många Svenska Officerare från alla håll, Så att vi var ett bord till middagen millan 40 och 50.

Resan fortsattes där från till Keijserliga Slottet Sarsgozelo och Sophie Stadt hvarest vi måste vänta på hästar 24 timmar, under hvilken tid vi hade tillfälle besi Slottet som var Wackert, men trädgården som med konst var mäst villd, gjordes Superbe, genom vackra Byggnader, Eremitager, giorda Ruiner och vackra lusthus, Wattenkonster, dyrbara bryggor etc, Denne Trädgård var så stor at vi på 1/2 dag icke hunt den Samma till helften besi.

Mot aftonen tillstötte 15 andra Officerare, och Som vi alle tillhoppa ej kunde få mer än ett rum, och under dett myckna regnet, hade golfvet blifvit så illa tilltyglat, att ingen där på kunde lega, var vi alle nödsakade, ehuru under ett beständigt rägn, Så många Som hade enga kibitker lega i desamma under bar himmel, för här fants intet skjul el. port. vi lät där före draga våra kibitker tät tillsammans i en rad.

En Ryss Som på Samma Sätt skulle tillbringa natten, börja litet efter dett var mörckt gjöra allarm, först med skiälsord, Sedan med stryk på en Bonde som från honom stulet något foderverck utur hans kibitki. Mycket sådant löst folck syntes hela aftonen, Så vi icke var så oberedde på hvad Som om natten hände. Men Som en dehl hade rest flere nätter, föll de i en starck Sömn. Jag tror jag var den förste som mörcksens andar antastade, i dett att en, eller flera kom Så Sacktel. och trevade med händerne i kibitkin hvar af jag straxt vaknade och ropte! Hetzuski Sabackse Bionamat etc, Som skrämd dem.

En liten tid där efter hörde jag Major Sahlstedts röst, och hela natten okände röster. Om morgonen då vi alla råkades, taltes om händelserna, En hade mist ett, en annan ett annat, och Major Sahlstedt trodde varit nog vaken, men vid närmare efterssande hade dett ej skett, för än hans Kjepp med guldknäp var bortte Som låg i kibitkin bred vid honom.

Omsidor Som Sagt är efter 24 timmar fick vi hästar till St Petersburg dit vi kom till middagen och blef inlogerade på hottelle London ett ganska stort hus. Där var föranstaltat, att alla Svenskar utur fångenskapet komne Officerare skulle för Kejsarinnans räkning hafva quarter och mat, med tillsägelse, att den Som vill gå landtvägen till gränsen hade därtill lof, men för egen kåstnad. och de Som dett ej ville, Skulle Sjöledes för Kejsarinnans räkning blifva Transporterade till Fredrichshamn.

Jag valde dett förra Så som Säkrare Så Sent på åhret. Likaleds blef oss tillsagdt, at hvem Som ville, lemnades tillstånd få Presenteras för Kejsarinnan, men Som denne Praesentation endast skjer om Söndagrne, var ganska få Som lät sig praesentera.

Den 29 de fick jag veta att hos Herr Cock et Giers här städes hade jag att Commendera 1000 de Rubel. Jag gick dit, och mottog af dem ett bref från Herr Ohm i Revel datterad den 5/16 Junii angående desse 1000 de Rubler. Jag var glad öfver detta arangement Som var Så tidigt skjedt genom Herr Suel i Malmö, Så att jag icke mycket förebodde Herr Cock et Giers Sin efterlåtenhet Som låtet Brevet hos Sig lega öfver 4 månader, utan att mig därom underrätta eller minsta anstalt foga;

Som jag nu är så långt kommen på hemresan kunde jag icke behöfva 1000 de, utan mot mitt Qvitto mottog 300 de Rubel. Samma dag gjorde jag uppvecktning hos Herr Generalen Steding, Som bad mig med flere Camrader komma till sig dagen där på för att vara honom följjacktlig till Konst Akademien, dett skedde Så.

Den 1 tde October följde vi med Herr Generalen, och på Konst Akademien besåg alla rariteter, och goda inrättningar. Målare, Bildhuggare, Graveurer, Modelleurer etc i arbete.

Den 2dre besåg jag Kejsarliga stallet, följd af stallmästaren Brieu du Martherey. Hvad hästarne och stallbyggnaden betäffar, hvar ganska ordinairt, Men Equipagerne Selar och Wagnar voro ganska dyrbare. Jag såg en Wagn Som Sades, hafva kåstat 230000 Rubler, Som var med infattade stenar, till och med julringarne. Denne och följande dagen besåg man Staden och Slottet, Dett Senare är mycket med Sirater. Staden äger vackra hus, Kostsamma Canaler och Brygger. Dett dyrbaraste och Wackraste huset i staden är Grefve Orlofs.

St Jacks kyrcka som är under byggnad af polerad marmor utan och innan, tror jag blir den vackraste i Werlden.

Istellet för att resa landtvägen, blef man nu där från afskräckt, i dett at Isvochikarne Taxera efter behag. 7 Rubel för 20 verst till nästa station för 3 hästar.

Jag beslöt Således gå på Galioten och embarquerade den 3 die om eftermiddagen med 64 andra officerare af åtskillige Regementer. Och Som Herr majoren och Riddaren Sahlstedt tänckte något längre fördröja sig i St. Petersburg, och sedermera

i Finland hos Sine Släktingar, hvar genom jag förmodligen kommer till Stockholm för honnom, lemna han mig till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, under hvars Befäl vi stådt, ett bref af följande innehåll.

Durch Leutigste Furste
min Nådigste Herre!

Osäker om Eders Kongl. Höghet har ricktigt inhändigat mine från Revel straxt efter den 13 de Maii afgivne Rapporter, hvaruti jag jemte berättelsen om de orskaker som föranlåt mig att öfverlemna Kongl. Svenska Örlogsskieppet Prins Carl i fientligt våld, äfven hade den nåden amäla mine Herrar Camraders Tappra och acktnings värda upförande, tager jag mig friheten at här medelst upvackta Eders Kongl. Höghet, Recommenderades Herr Ryttmästaren Hagerman (Som har den Nåden att underänigst öfverlemna Eders Kongl. Höghet detta bref.) Jemte Lieutenanten Morman, hvilka båda genom nit för Kongl. Maj:sts tjenst och värdiga upförande under den tid jag haft den Ähran vara deras Befälhafvare, giort Sig förtjente till ihågkomst, och den militairens belöning, Som rättskaffens Krigsmän böra hoppas af en Nådig Konung. Dett är en helig Skyldighet at lemna förtjensten Sitt loford, och en ähra om den i afseende på mitt Befäl och underdåninga förord blir belönt.

Med djupaste vördnad framhärdar

Eders Kongl. Höghets
underdånigaste Tjenare

St. Petersburg d 3/14

October 1790

J. A Sahlstedt.

Den 3die, när vi nu voro allesammans församlade på detta illa arangerade skjepp under en Lantofficers befäl som ej förstod annat än Ryska, med en lika oförfaren Skjeppare och 4 st liderliga matrosor. Här skulle vi för Keijsarinnans räkning hafva mat ombord, men första dagen blef Svelt. Vi gick mot aftonen i Land och åt för en rubel hvar, af egna Cassor.

Den 4 de Skulle vi hafva ärter och Kjøtt till middagen. En stor Kjittel sattes på med dåliga orensade Ärtor, men Kittelen var läck, Så att Ellden Släcktes ut, och ingen mat blef färdig för än kl 7 om aftonen. Anrättningen Skjedde Så, at 4 a 6 officerare utgjorde ett Backlag som skicka Sine koppar till ärters undfående, Som bekoms så hårda att de ej kunde ätas. Kjøttet 1/4 dels får uplagd på en Silltunnes botten bars ner med tillsägelse, vi kunde Sjelfva fördela.

Denne Keijserlige taffel anstod oss aldeles intet, utom fournera jag mine Cantenir följande dagen för egna penningar.

Den 5 te och 6 te Continuerade motvinden. Så att vi måste ligga öfver.

Den 7 de tog jag Saken i nogare betänckande huru illa vi var på alt Sätt i denna eländiga Arcken, där den ena låg och kröp öfver den andre, hvad fara man underkastat för Ellden då hvar och en hade Sitt ljus, Som i brist på stakar Klintes på balckar och annat, utom tobakspipor, hvars Eld af alla icke hanterades nog varsamt, Den

ohälsosamma luft Som var i Skieppet, hade redan förorsakat Sjukdom. Jag beslöt om morgonen här öfver Rapport till ministern Herr General Steding lemna, anhölt att några Camrader ville vara mig följjacktig. alla var med beslutet nöjde, men ingen ville hafva dett besväret kläda Sig och följa med, äntel. föllgde några med mig till Herr Generalen, som fasa öfver beskrifningen, och läfvade tala med Herr Grefven Bruse på Couren i dag, och bad at vi ville komma igen följande dagen.

Den 8 de i dagningen Sedan jag hela natten intet Sofvit, utan var nog Sjuk, klädde jag mig hastigt, lät taga alla mina Saker af fartyget, med föresatts, kåsta hvad dett vill, Skulle min fot aldrig mer ditkomma. Några flere efterföllgde mitt Exempel. Wi gick till herr General Steding som Sade! att han gårdagen haft ett häftigt Samtal med Herr Grefve Bruse, och förebrott honnom ett Så otillbörligt arangement för Så många Officerare. Herr Grefven Hade Svarad att förhållandet med de Ryska Officerare Som Transporterades från Sverige till Revel, ej varit bättre, att flere under vägen dödt. Herr Generalen marquera tvifelsmål här om, Då Grefve Bruse påstod dett skriftligen kunna Docoumentera. Herrarne hade ordvexlat länge tills Slutl. blef afgjort, att än ett fartyg skulle bekommas, hvar på Officerarne kunde sig fördela. Huru här med Sedan tillgångit vet jag icke, ty jag anhöll om Pass, att för egen kåstnad gå lantvägen i Sällskap med Ryttnästär Adlersparre af Lifgementet och båda Mormännerna.

Den 9 de fick jag dett begjarta Passet. Skicka efter Formännen för att skiutssa ända till Fredrickshamn hvar före de Skamlöst begjarte för 2 ne kibitker 160 Rubler. Wäl betalt för 25 Svenska mihl. Dett var således ej annan utväg, än med påsthästar.

Den 11 te reste vi från Petersburg, och följane dagen till Wellostrov allenast 16 verst, ett elendigt stelle, Där vi bland Cossaquer och Solldater moste lega på ett Smutsigt golf öfver natten. våra Ryska Säng Camrader kom om natten Sedan vi lagd oss från Finska Fälttåget hvila allenast några timmar, innan dager voro de åter bortte. Men vi fick blifva quar hela följande dagen i brist på hästar, och måste Sluteligen Acordera med bönder för 4 ra dubbel Skjutslega och fick äntå Sådane hästar, att vi mäst moste gå hela vägen, i gytia up till Knäs, en väg den Svåraste jag någon sin färdats, af det myckna rägnen, och transporten af Ryska artillerie. Men och där jemte, Så dåliga anstallter, och oordning som nu befants i Peterburgska Gouvernementet, har jag icke ärfarit Så vitt jag genomrest Ryska Riket.

Den 14 de kom vi till Wiborg, där vi träffade officerare Som på en Keijserligt Skiepp varit millan Petersburg och här 3 veckor, 2ne dagar utan föda, På detta Skiepp var 400 man Svenskt Gemenskap där af 40 man Sjuknad och 8 dödt. Fartyget hölt på att stranda. Hvar före de moste Sätta i Land vid Wiborg i Stellet för Fredrichshamn. Vid vår hitkomst var här Samma dag 2 ne Officerare nyss begravne, och i dett Samma som vi skulle Sätta oss i Wagnarne, kom Herr Major Sahlstedt hit sjuk och moste gå till sängs.

Under hela vägen från Novogorod, har man med fasa Sedt, Svenska gemenskapen marschera 4.6.8. och flere tillsammans, i den Svåra Wäderleken, utan Skor, litet kläder, utan Penningar, hungrige, en dehl mycket Sjuka af dem många dödt under vägen.

Resan fortsattes till Fredrickshamn, och ehuru vi genast mälte oss hos Commendanten till Hästars undfående, har vi ännu på 4 de Dagen inga bekommit, och att med irschvoschikarne acordera, hafva de varit Så Skamlösa begjärt, för 7 Hästar 5 mihl till gränssen 50 Rubel, eller 200 de Smt.

Den 20 de Skiedde resan till Svenska gränssen och Lovisa, Således vill man hädan efter bruka nya Stilen och i stället för den 20 de skriva den 31 ste October. Under vägen såg man de märckvärdiga ställen Summa, Högforss, Kymmene Gård, Suticka där alla husen var Så beskutne med Canon Kuler. Alla hus och Gårdar här i nejden hade folket urflyttat, Så att de ännu stod öde, utan fönster och dörrar.

Den 2 dre November kom vi till Borgo, därest hvar Officer af Fält Commissarieatet fick förskottsvis till resans fortsättjande 30 Rd/Sm. Men at få skjuts här var mera Svårt. Bönderne Som blifvit inbudade, och icke kommit, hade Comenderande Generalen Klingspor låfvat Spöö. därest de icke instälte sig. Då de Sagt att de ville taga Spöna, härefter utsändes några Dragoner till hästars inskaffande af almogen.

Den 4 de fortsattes resan Directe till Åbo, Sedan jag passerat 7 mihl från Borgo gick ett hjul Sönder på min vagn, hvar före jag måste blifva efter tills jag fick dett lagat, mitt rese Sällskap for förut. Under denna tid kom jag att befinna mig i den aldra Svåraste belägenhet, i dett jag mot aftonen fick en häftig blodstörtning på Landsvägen, och för att skynda till nästa Gästgifvare gård, Kjördes så fort i mörckret i de Svåra backarne, att Vagnen välte, hvar af, jemte den Svåra skakningen Ryska Kibitken medförer, än mera ökte blodstörtningen. När jag kom till Gästgifvare gården, ett eländigt ställe, tala alla finska dem jag äfven Så litet förstod, Som de mig. At vända om igen till Borgo 7 mihl var långt, i anseende till Svårigheten af Skjutshästar och 20 mil till Åbo, under en häftig skakning, gjorde mig ställningen Sådan, att jag såg mig ingen undanflyckt för döden.

Jag Resollverade då, gå hur dett kan, skall jag lefvande eller död Transporteras till Åbo. Resan fortsattes, och är dett för undersamt, att blodstörtningen 2 dra Dagen uphörde, under en Så starck skakning, och icke annat nöttjande än is och Snö, i stället för kylande pulver.

Den 8 de kom jag till Åbo nog matt, Cunsulerade Herr Professor Hartman, Som rädde mig blifva några dagar, Som ock skedde.

Den 11 te reste jag i Sällskap med Majoren Baron Klingsporr, Capitaine Åkerstein, Ryttmästar Tornerhjelm och Lieutenant Ant. Morman på en stor båt inom skjärs till Bomarsund, alla nätter i land i bonde gårdar på holmarne.

Den 15 de Landvägen öfver Åland till Ekerö, och den 16 Öfver Ålandshaf till Grislehamn den 18 de landvägen till Stockholm.

Här fick jag underrättelse af min Svåger Herr Revisions Secretearen Rosenblad om min Kjära Hustrus, Svärföräldrars, och Släktिंगars hellsosamma tillstånd i Skåne, Så ock dett 1 sta brefvet från min Kjära Hustru, Sedan min iråkade fångenskap. Ehuru många bref jag från Ryssland skrifvit, fick ock nu veta, att intet framkommit, en hårdhet af Ryssarne, som dem ingalunda kan förlätas.

Den 20 de upvackta jag Hans Kongl Höghet, Hertigen af Södermanland.

Den 25 te blef Praesenterd för Konungen.

På Leveen taltes nu almänneligen, om Herr Majoren och Riddaren Joh. Abraham Sahlstedts död i Wiborg på dess hemresa, En förlust lika Så stor för Corpsen, som för alla dess vänner.

Jag har icke omrört händelsen med honom under vår resa i Ryssland, Som jag märcker nu har förorsakad dess nog tidiga död.

Dett hände när vi begaf oss på hemresan från Kaluga, reste vi hela första natten, Så att vi följande dagen vid dagsljuset kunde komma in till Mouskov, då i dagningen under en ombyte af hästar i en stor by, hade Major Sahlstedt gott utur sin Vagn, och träffa en stor Wallhund, den han Smekade, Men hunden Tålte dett icke, utan med fult gap biter Sahlstedt i ansigtet och näsan, han kommer till min vagn och gaf händelsen tillkänna, han blef genast badet med Bränvin, ätika och venedisk tvåhl, Wi kom till Mouskov, var där i fyra dagar under dett Sahlstedt plåstra om sin näsa, och under 3 veckors resa till Petersborg, och 12 dagars varelse där, blef han aldeles lekt, och Syntes frisk när vi Skildes från honom i Petersburg, men när han åter träffa oss i Wiborg var han mycket Sjuk.

Men har sedermera fått höra, att han därstädes blifvit rasande, med fragga kring munnen, velat Sloss och bitas, ropet på Watten, men när han fått det, ej velat Smak at, utan änteligen i raseri dog på 4 de dygnet. Detta beviser, att hunden som bet honom, har varit galen.

Den 30 de reste jag från Stockholm, fortsatte resan till Skåne och Beckaskog däres jag lemna Herr Generalen och Commendeuren Toll följande

R a p p o r t !

Mine Rapporter från Revel den 24 de och 31 sta Maii, Som jag nu först blifvit underrättat, icke Herr Generalen och Commendeuren tillhanda kommit, ehuru väl den förra afgick på Hamburg, med Gouverneurens försäkran om riktig fortkomst och den senare med en Skjeppare till Lybeck, genom hvilka jag lemnade en Så fullständig berättelse, Som då möjligen kunnat skie om attacken vid Revel den 13 de Maii, jemte beskaffenheten om Landt trouppen efter Bataillen: får jag Samma Rapporter nu iterera.

Dett är bekant huru Svenska Flotten den 3 dje Maii, attackerade den i Revels hamn för ankar legande, i Linie de Bataille Rangerade Keijserlige Ryska, med förlust af Linie skjeppet Prins Carl, som i Linien, eller rättare Sagt i Collon borde vara det 3 dje efter Chef skippet, men i anseende till dett Prins Carls föregående Skjepp Lovisa Ulrika tunga Seglande, gick Skjeppet Prins Carl Lovisa Ulrika förbi, för att Secondera Chef Skjeppet, som då var i häftigaste attacken, men hände Så, att Skjeppet Prins Carl, måste mäst biträda Sophia Magdalena, och dett med alt efter tryck enligt gifven Signal att Slås på Pistol skotts holl. Emillertid fick båda Chiefs Skjeppet och Sophia Magdalena tillfälle at vända, och skjeppet Prins Carl lemnad allena och taga Skott af alla 11 Ryska Skjeppen, så väl som Fästningen, och ett Sjö Batterie, alt under en beständig Canonad

från vårt skjepp, tills omsider alla dess master vart nerskutne, och Rodret förderfvat, Sluteligen måste stryka Svenska flaggen och skjeppet öfverlemnades i Ryskt vold. Ehuru Herr Amiralen Thitscha-kofs ordres var, att Samtelige Officerarerarne Skulle få beholla Sine Sablar, och alla deras Saker med Betjening dem tillställas i Revel, har Execoution där i felats, som icke bör Så mycket tillräknas Herr Amiralen, Som mera de Officerare Som först infant sig på Skjeppet. Ty plundring börjades straxt, Så Snart vi Officerare gick i Slupen, för att föras till Ryska Amirals skjeppet.

Capitainen Sveder och Fendrick Nordlin förlorade alt hvad de hade. Herr Majoren och Riddaren Sahlstedt, utom mycket annat, Sitt Eschatoule med Penningar och värde till flere 100 de Rd. Jag mitt 800 Da Smt värde etc.

Mycket är här om både Sökt och skrifvit. Ordres från Amiralen är här om gifvne, men dett som var röfvat, är och blir bortte.

Ingen af de på Skjeppet varande 8 officerare hvarken blef skuten eller blesserad, men af manskapet blef 80 man död Skutne och 22 illa Blesserade Så att de dagarne därefter dog.

Fångarne blef med Eschort af 100 de Cassaquer förde till Cherssow, gåendes under-officerarne lika med manskapet, och lika dag Tractamente 6 Copek om dagen.

Officerarne blef Transporterade 1230 verst till Gouvernementet och Staden Kaluga.

Under affairen Commenderades dett nedra Batteriet af mig och Lieutnanten Baron Lilljencrantz, och dett öfvra af Lieutnanten Anton Morman och Fendrick Nordlin.

Vårt förhollande Så väl som troppens är anmält i 2 ne Herr majoren och Riddaren Sahlstedts Rapporter till Hans Kongl. Höghet Herttigen.

Från Kaluga till Petersburg 900 verst, bestods af Keijsarinnan hvar Officer allenast En Häst. Man Sökte väl göra oss lätt Equiperade i Ryssland, men dett oacktat, behöfvde var Officer för Sig, Saker, och Dräng minst 2 ne Hästar, man moste Således betela en sjelf. Och från Petersburg till gränssen, fick man göra resan för egna Penningar, icke allenast för dubbel, utan mången gong för 4 ra dubbel skjutslega.

Här genom har Fångenskapen kostat mig flere 100 de Rd Specie.

K: C: Hagerman

Förteckning

På Genomreste, och Besedde Städer i

Ryssland åhr 1790.

Revel	Muskov
Dorps, eller	Klein
Dorpat	Tvär
Werro	Torsock
Petziur	Weisnei Wolloschock
Ostrov	Wallday
Pletsko	Pretznitz
Novareschef	Novograd

Wilikeluke	Sophie Stadt
Wellische	Zarsgo Zelo. Keij-
Paretze	serl. Slott
Smolänsko	St Petersburg
Dorngabusche	Wiborg
Weisma	Fredrichshamn
Kaluga	

.

^{man}
Skändt personen och han
verran.

Vi kom till middagskun-
den och inqvarterna af-
fäthodsloshet.

Skock efter middagen
besökt badne till Herr Ge-
neralen Patkul, Sonen
af den olysnelige Patkul
därmed han själv talade
nå.

Här tillbragde vi hela
eftermiddagen och af-
nen i en stor Soffa.

Med ankamsten var Con-
tert, och där efter dans,
Sedan Suppe under
Soffel musique.

Han hade varit General af
Cavalleriet, riste af sine

^{man}
Käffar, som både var
många, vackra och dyg-
bare.

Denne General var en gan-
ga tillförlig Herr; och sagde,
att han var en Bouk,
Grefve Suomens Söner, för
denne Englands Guds -
400000 Rubel.

Här var i dag alla grän-
sar samlade, Grefven
Bouk, Söner till Gref-
ve Suomen, hans Grefvin
och jag kräffte i Rerch,
som lefva vid kriget -
Här sedan hinner man
Grefve Suomen hinner
tillbaka från kriget
med Curmarne. Skulle
både hon och han thoma

Efterskrift

Denna avskrift av Kiell Christoffer Hagermans JOURNAL gjordes sommaren 1987 av författarens sonsons sonson, vars ambition varit att möjligast exakt följa Hagermans ord, stavning och skrivsätt. Allmänt fanns nog på 1790-talet inga fasta stavningsregler, åtminstone inte hos H., som t ex med ett par sidors mellanrum kan skriva Skieppet, Skjeppet eller i något fall Skeppet.

Hagerman utmärker ofta, dubbla "m" eller "n" med enkla vokaler och ett streck däröver. Av trycktekniska skäl har detta dock ej kunnat återges. Några sådana fall visas på skriftprovet, se föregående sida.

Stor bokstav användes ofta men utan enhetlighet. Det är i många fall svårt att avgöra om stor eller liten bokstav avses vid ord, som börjar a, k, m eller s. För dessa bokstäver använder H de små bokstävernas form, men skrivna i större skala. Om skillnaden i skala är liten, vilket är vanligt, är det oklart vad författaren avsett.

Ibland, dock relativt sällan finns rena felskrivningar, som visas oförändrade. Det kan ibland vara svårt att avgöra vad H. menat. Genom förbiseende kan vid utskriften liknande fel finnas, men de torde efter noggrann korrekturläsning vara få.

Anmärkningsvärt är att verbens singularformer ofta används vid plurala subjekt. Sannolikt förekom det i talspråket redan 1790 fast det först 150 år senare accepterades i skriftspråket.

Journalen måste bl a av förekommande tidsbestämningar antas vara skriven under resan, i tiden nära beskrivna händelser. Hagermans bok är nog en avskrift från anteckningar och slutredigerade av H. Teckningarna är original av H. från H:s sannolikt i Ryssland gjorda skisser.

Göteborg och Valje i Juli 1987

Gösta Rosenblad

SJÖHISTORISKA SAMFUNDETS STYRELSE

Arbetsutskott:

Överbibliotekarie Wilhelm Odelberg, Drottningholm, ordförande
Sjökartedirektör Folke Hallbjörner, Norrköping, vice ordförande
Förste arkivarie Lennart Rosell, Danderyd, sekreterare och redaktör för samfundets skriftserie
Förste arkivarie Björn Gäfvert, Stockholm, skattmästare
Marindirektör Gunnar Schoerner, Stockholm

Övriga ledamöter:

Redaktör Ebbe Aspegren, Stockholm
Professor Gösta Berg, Stockholm
Fil. doktor Anders Berge, Stockholm
Kommendörkapten Sune Birke, Stockholm
Professor Oscar Bjurling, Lund
Överstelöjtnant Stellan Bojerud, Sundbyberg
Arkivarie Anders Degerström, Stockholm
Docent Stig Ekman, Sollentuna
Redaktör Jan Magnus Fahlström, Stockholm
Museichef Sibylla Haasum, Stockholm
Kommendör Per Insulander, Stockholm
Kommendörkapten Allan Kull, Stockholm
Avdelningsdirektör Åke Lindwall, Stockholm
Leg. tandläkare Bo Wiklund, Solna

Hedersledamot av Sjöhistoriska Samfundet:
Viceamiral Einar Blidberg

Innehåll

<i>Kiell Christoffer Hagerman</i> , Journal hållen på örlogsskeppet Prins Carl under 1790 års sjökampanj och fortsatt under fångenskapen i Ryssland. Utgiven med inledning och efterskrift av professor Gösta Rosenblad	5
---	---

Pris c:a 90 kr

Beställes genom bokhandel eller direkt hos Sjöhistoriska Samfundet,
Box 102 33, 100 55 Stockholm

ISSN 0280-6215